

EL PERSONAL POLÍTIC DE L'AJUNTAMENT DE VIC DURANT EL FRANQUISME: ALGUNES CONSIDERACIONS (1939-1975)

MARTÍ MARÍN I CORBERA

Com una mena de guia, l'article inicia el tema del poder local i sobretot municipal durant el franquisme a Vic. Es centra en els orígens polítics dels càrrecs municipals i com van aconseguir-los. Aporta algunes pistes sobre l'evolució política del consistori en temps de la dictadura i molta informació, procedent bàsicament de l'Arxiu Històric del Govern Civil de Barcelona.

As a sort of guide, the article broaches the theme of local and above all municipal power during the Franco regime in Vic. It focuses on the political origins of the municipal posts and how they were achieved. It offers some clues on the political evolution of the town council in the times of the dictatorship and contains a vast amount of information, gathered, in most part, from the Historical Archives of the Barcelona Civil Governor's Office.

Introducció

Entre 1988 i 1993 vaig realitzar un llarg periple de recerca de cara a la redacció del que acabaria per ser la meua tesi doctoral: *Política i administració local durant el franquisme. Els ajuntaments a la Catalunya urbana entre 1938 i 1979*.¹ En el recorregut pels diferents arxius de l'Administració central (l'Arxiu Històric del Govern Civil de Barcelona, l'Arxiu de la Corona d'Aragó i l'Archivo General de la Administración, principalment)² vaig acumular documentació sobre una mostra de més de vint ajuntaments catalans –fonamentalment d'ajuntaments més o menys urbans que corresponien a la província de Barcelona–. Aquesta documentació em va permetre establir unes directrius generals sobre com havia evolucionat la política i l'Administració local d'aquells anys i utilitzar per a cada plantejament temàtic els oportuns exemples.

---

1. MARÍN I CORBERA, Martí. *Els ajuntaments franquistes a Catalunya. Política i administració municipal, 1938-1979*. Lleida: Pagès Ed., 2000.

2. En endavant seran citats com AHGCB, ACA i AGA, respectivament.

No es tractava en absolut de fer una vintena de monografies, però tanmateix la documentació consultada permetia oferir una radiografia orientativa sobre totes i cadascuna de les poblacions utilitzades en la mostra. Vic era una d'elles.

En les pàgines següents no provaré de donar els resultats madurs d'una recerca que, tal vegada, potser mai no portaré a terme. Intentaré presentar materials inèdits sobre els arxius consultats i algunes conclusions que s'enquadren en la meua recerca més general portada a terme fins ara. La intenció és proporcionar algunes pistes i materials interessants per a aquells i aquelles que tinguin la intenció d'avançar en la investigació sobre el Vic d'aquells anys. Perquè, al marge de voler donar a conèixer la meua versió provisional sobre el tema, sempre m'ha semblat millor oferir els meus cromos repetits, després d'haver completat l'àlbum, que no llençar-los...

Què pot esperar-se, doncs, d'aquest treball? Bàsicament dues coses: en primer lloc, consideracions al voltant de fins a quin punt em sembla que Vic s'adequa a la idea general i a algunes de les línies argumentals que vaig intentar transmetre dels ajuntaments franquistes catalans en la meua tesi doctoral. En segon lloc, quines resulten ser les seves peculiaritats (aparents o reals) enmig del quadre general. Amb el benentès que, malgrat totes les peculiaritats que puguin descobrir-se, ni Vic ni cap altra ciutat catalana, i àdhuc espanyola, va ser gaire diferent en el context franquista a l'hora de resseguir el seu funcionament polític i administratiu. Per una raó ben senzilla: el franquisme va portar a la seva màxima expressió el procés de centralització i uniformització de l'Administració pública espanyola iniciat per la revolució liberal a la primeria del segle XIX.

D'aquí que no puguin esperar-se en els primers trenta anys de franquisme vigatà grans diferències d'ordre general respecte del conjunt català: a) un personal polític de variat origen, fonamentalment en la dreta política anterior a 1936, però unit per l'experiència de la Guerra Civil, per fidelitat al dictador i per la intenció –contrastada– de no qüestionar el model que l'Estat imposava per al govern de Catalunya; b) una maquinària administrativa garbellada a través de la depuració, on no quedarien funcionaris que no fossin addictes al Nuevo Estado, o no estiguessin –almenys– disposats a actuar com si ho fossin empassant-se les seves conviccions més íntimes –i lamento no disposar de dades per a Vic–; c) unes finances locals estretes fins a la pràctica asfíxia, que provoquessin la dependència absoluta de les autoritats superiors a l'hora de prendre iniciatives més o menys ambicioses.³ En els anys finals del franquisme (els setanta) és més probable de trobar diferències, atès que, tot i que foren molt pocs, en algunes poblacions un grapat de regidors d'orientació democràtica arribarien a introduir-se en els ajuntaments franquistes. Sembla que Vic fou una d'elles. Amb tota la prudència que fa al cas; perquè la *conversió* pogué produir-se amb posterioritat al seu pas per l'Ajuntament franquista o mentre ostentaven el càrrec de regidor.

També en un altre camp poden trobar-se diferències de Vic amb el que fou la norma en la Catalunya urbana –i que tal vegada faci necessària una anàlisi deta-

---

3. Per a una síntesi d'aquests arguments vegeu MARÍN, Martí. «Institucions i càrrecs territorials franquistes: una refundació» i «La classe política local a la Catalunya franquista: dues espanyes, dues catalunyes». *L'Avenç* [Barcelona], núm. 197 (novembre 1995), p. 19-21 i 22-27.

llada del cas de poblacions com Olot, Valls, etc.—. M'estic referint al gènere de problemàtiques que afectaren la majoria dels ajuntaments urbans del tardofranquisme i la transició, motivades pel creixement demogràfic fruit de les migracions. Aquelles poblacions demogràficament estancades o de creixement més dèbil i/o equilibrat, per força es trobaren en situació d'encarar de manera diferent el pas de la dictadura a la democràcia. No en el sentit d'evitar conflictes entre comunitats, car aquests foren de baixa intensitat en la transició a tot arreu, sinó en el d'haver d'afrontar uns problemes menys aguts en termes urbanístics, de serveis, laborals, etc.

Tant de bo que aquestes pàgines resultin útils a algú a l'hora d'encarar aquestes i altres qüestions que puguin plantejar-se sobre el període a la ciutat de Vic.

1. La construcció del franquisme vigatà en la postguerra

El primer que cal deixar clar —per bé que molta gent viva pugui encara recordar-ho perfectament— és que les autoritats locals del franquisme eren sempre autòctones. Els alcaldes i regidors del franquisme a Catalunya eren catalans, fora de poques excepcions, i en la seva pràctica totalitat exercien a la població on prèviament havien residit durant anys. Els alcaldes sempre eren persones fortament arrelades a la ciutat i les poques excepcions les trobem en regidors. El franquisme vigatà es construí, per tant, amb vigatans, fossin d'origen o d'adopció. No hi hagué cap mena de trasllat *des de fora* de càrrecs polítics cap a l'Administració local.

No només foren *autòctones* les autoritats municipals, sinó el gruix de la militància del partit únic Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista (FET-JONS), els nous funcionaris que configuraren l'estructura sindical verticalista, etc. Malgrat que puguem constatar excepcions, un percentatge significatiu de ciutadans de Vic ompliren aquests rengles. La pregunta que cal fer-se és qui foren i d'on havien sortit. No estem en condicions d'oferir un perfil prou detallat de l'adhesió o de la desafecció al franquisme de la població vigatana. Tanmateix, sí que podem avançar algunes idees sobre com es construí el nucli dirigent de la ciutat.

El partit únic a Vic

Oficialment el franquisme tenia com a únic partit polític a FET-JONS, per tant des de 1939 cap altra militància política no podria descobrir-se en alcaldes i regidors. Tanmateix, la necessària quantificació de quants d'ells militaren dins del progressivament anomenat *Movimiento* —establerta de forma parcial encara a partir de la documentació del Govern Civil de Barcelona—⁴ no esgota ni de bon

4. A l'apèndix I poden trobar-se les estadístiques elaborades al respecte; a l'apèndix II, les fitxes personalitzades del personal polític municipal, i a l'apèndix III, les incorporacions en el moment de prendre possessió, amb el benentès que la documentació consultada pot contenir errors, buits o imprecisions que caldria aclarir i completar a partir d'un treball monogràfic.

tros el tipus d'anàlisi que cal efectuar per caracteritzar el franquisme en un marc geogràfic concret. Dit d'una altra manera: un cop sabem qui va militar a FET-JONS i qui no, no sabem encara gran cosa. Fora de FET-JONS podem trobar individus tan o més addictes al Règim que els propis falangistes, per bé que decidissin mantenir-se lluny de la militància més oficialista. Al contrari, en el tardofranquisme podem trobar dissidències amb el Règim dins de FET-JONS, per bé que dissidències «ultres», sobretot.

Per tant, el fet de tenir un major o menor nombre de regidors adscrits al Movimiento no ens informa sobre el nivell d'identificació amb el règim d'un ajuntament: tots eren fidels al Règim fora d'alguna excepció individual en els darrers anys –com ja he comentat– i la tendència general a la demarcació barcelonina fou una progressiva disminució del nombre de falangistes a les corporacions des de mitjan anys cinquanta; disminució que, cal dir-ho, té un component generacional més que no pas polític en sentit estricte.⁵

Cal establir, com a primera dada significativa, quin era l'origen polític de preguerra dels personatges en qüestió, per poder, a continuació, ubicar-nos en el món de la política local de postguerra. Sobretot perquè Falange Española de las JONS i la Comunità Tradicionalista, els dos nuclis fonamentals del nou partit FET-JONS, no eren en absolut representatius de les opcions polítiques majoritàries –ni a Catalunya ni gairebé enlloc– de les dretes de preguerra. FE-JONS era a Catalunya un partit irrellevant abans de 1936 i la CT no deixava de ser una opció minoritària.⁶

Vic presenta certs matisos a aquesta imatge general catalana. L'opció majoritària de la dreta vigatana de preguerra fou, com a la majoria de localitats políticament rellevants, la Lliga Regionalista. A Vic es constituí en l'autèntic pal de paller del conservadorisme catalanista local, fins aleshores integrat en l'associació política Catalunya Vella –fundada el 1902–.⁷ Però la presència tradicionalista a Vic i sobretot, proporcionalment, en algunes poblacions de la Plana fou molt destacada, cosa que ja no fou tan corrent. A Vic havien tingut un paper important les diverses forces del tradicionalisme, principalment les integristes catòliques.⁸ Foren tradicionalistes els diputats elegits pel districte el 1907 (Miquel Junyent Rovira), i el 1918 i el 1919 (Bartomeu Trias Comas).⁹ A les eleccions municipals

5. Vegeu MARÍN, Martí. *Els ajuntaments franquistes a Catalunya*. Op. cit., p. 258-259.

6. Vegeu, per exemple, THOMAS, Joan Maria. *Falange, Guerra Civil i Franquisme. FET y de las JONS de Barcelona en els primers anys de règim franquista*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992, p. 19-45.

7. Sobre Catalunya Vella i la seva evolució en la Segona República poden consultar-se CASANOVAS I PRAT, Josep. *Quan les campanes van emmudir. Vic 1936-1939*. Vic: Publicacions del Patronat d'Estudis Osonencs, 1993, p. 61-64 i TORNAFOCH, Xavier. *El catalanisme republicà a la ciutat de Vic (1930-1936)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998, p. 19-27.

8. Cal aquí un aclariment. El que va néixer a la primeria del segle XIX com a *carlisme* (partidaris de Carles V enfront a la regent Maria Cristina) es diversificà amb el córrer dels anys fins que sectors molt notables del mateix es desvincularen, en diverses etapes, del factor dinàstic (carlisme, en sentit estricte) per dedicar-se sobretot a la qüestió catòlica (integriste). La Comunità Tradicionalista els reagrupà tots ells en portes de la Segona República.

9. Vegeu BALCELLS, Albert; CULLA, Joan B.; MIR, Conxita. *Les eleccions generals a Catalunya de 1901 a 1923*. Barcelona: Fundació Bofill, 1982.

Renovació dels regidors de la corporació municipal del 1963 presidida per l'alcalde Antoni Bach Roura. (Arxiu Municipal de Vic.)

d'abril de 1931 els tradicionalistes i alguns aliats monàrquics alfonsins obtingueren un total de 1.416 vots dins la formació Acció Ciutadana (enfrent dels 3.857 dels republicans catalanistes i dels 3.157 de Catalunya Vella) i un regidor (Miquel Codina). A les de 1934, de la seva aliança amb la Lliga Regionalista (Unió Ciutadana) en tragueren quatre regidors (Carles Pladevall, Josep Pou, Gonçal Ramon i Joan Traveria).¹⁰ A les eleccions a Corts constituents de juny de 1931 els candidats carlins obtingueren en el partit judicial 1.232 vots (enfrent als 3.201 de la Lliga i els 5.904 d'ERC), i després de 1933 feren la seva part en les diverses coalicions de dretes. Malauradament les dades de què disposem són incompletes.¹¹

Per tant, Vic era, com Arenys de Mar, Manresa o Terrassa, una d'aquelles localitats en les quals hi havia un nucli organitzat de preguerra que tenia origen en les formacions polítiques que havien servit de base per al nou partit FET-JONS format per decret el 1937.¹² Sembla plausible, doncs, que la militància d'origen

10. Vegeu CASANOVAS, Josep. *Quan les campanes van emmudir*. *Op. cit.*, p. 38-41 i 56-60.

11. Disposem de dades fragmentàries del pes polític del carlisme a ALBAREDA, Joaquim [et al.]. *Història d'Osona*. Vic: Eumo, 1984, i d'algunes més a SERRALLONGA, Joan. *Eleccions i partits polítics a la plana de Vic (1931-1936)*. Universitat Autònoma de Barcelona: Tesi de Llicenciatura, 1977. Vegeu també TORNAFOCH, Xavier. *El catalanisme republicà a la ciutat de Vic*. *Op. cit.*, i, sobretot CASANOVAS, Josep. *Quan les campanes van emmudir*. *Op. cit.*

12. A Arenys de Mar i Terrassa fou el Bloque Nacional de Calvo Sotelo i a Manresa la Comunitat Tradicionalista.

tradicionalista pesés de manera important en la formació del nou partit a Vic a partir de 1939, amb la ciutat ja incorporada a l'Espanya Nacional per la conquesta militar. FE-JONS també existia a Vic, cosa que tampoc era corrent fora de Barcelona ciutat, però no sembla que fossin pas gaires, al marge que els seus militants més destacats foren víctimes de la repressió a la rereguarda durant la Guerra.¹³

Cal no oblidar, però, que per accedir a la militància dins FET-JONS de forma automàtica –això és, per simple sol·licitud–, al marge de la possibilitat d'haver militat en algun dels partits unificats per decret –principalment FE-JONS, CT i RE¹⁴ hi havia també el recurs de presentar la sol·licitud com a *ex-combatiente* o bé com a *ex-cautivo*. Aquesta segona possibilitat fou la més utilitzada allà on no hi havia un nucli militant de preguerra prou important en cap de les opcions polítiques unificades (Badalona, l'Hospitalet, Sabadell, etc.).¹⁵ I fou també una opció important en ciutats on existien nuclis de preguerra tradicionalistes o monàrquics alfonsins (Arenys de Mar, Manresa, Terrassa). Una possibilitat no exclouïa l'altra.

Així, les xifres de falangistes de postguerra superen de molt la suma de falangistes i tradicionalistes de preguerra. Per tant, i al marge de nuclis fundacionals amb consideració oficial de Vieja Guardia –menció honorífica reservada dins del Movimiento als que tenien algun carnet de militant anterior a la unificació d'abril de 1937–, cal pensar que tota la FET-JONS catalana tingué un caràcter d'al·luvió. I aquí poden donar-se tota mena de casos.

Cal pensar, atesa la posterior militància falangista de socis de Catalunya Vella,¹⁶ que el catalanisme conservador –situat a fregar amb el tradicionalisme en algunes ocasions– també degué de ser un origen possible per a la formació de FET-JONS. No em refereixo ara només a socis de l'entitat, sinó a familiars dels socis, simpatitzants, etc.

Cal, per tant, un estudi de la formació de FET-JONS a Vic que ens aclareixi el pes d'uns i altres, ja que l'anàlisi de la composició de l'Ajuntament és només una pista indirecta.¹⁷ I no només per respondre a la pregunta més o menys quantitativa

13. Sobre la Falange de Vic i alguns dels seus *caídos*, vegeu CASANOVAS, Josep. *Quan les campanes van emmudir*. Op. cit., p. 66 i 130-135. S'han comptabilitzat onze morts falangistes a SOLÉ I SABATÉ, Josep M.; VILLARROYA I FONT, Joan. *La repressió a la rereguarda de Catalunya (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990, vol. II, p. 374-375. Tanmateix algunes d'aquestes militàncies caldria comprovar-les perquè poden ser el fruit d'afiliacions *post mortem*. Per exemple, Casanovas cita el cas del jove falangista Ramon Isern, assassinat amb el seu pare Àngel, però no cita que fos falangista, mentre que Solé i Villarroya l'inscriuen com a tal seguint la Causa General (sospito).

14. Les sigles corresponen a Falange Española de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista, Comunion Tradicionalista i Renovación Española. La Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA) no hi fou inclosa, en canvi sí les milícies de la seva agrupació juvenil, les Juventudes de Acción Popular (JAP).

15. A tot arreu de Catalunya hi havia algun militant o simpatitzant de CT o RE, però això no significa que fossin un nucli organitzat. Sí que ho eren els membres de RE a Arenys de Mar i Terrassa o els de CT de Manresa. Vegeu, per exemple, MARCET, Xavier. *Qui ha manat a Terrassa? i altres reflexions*. Terrassa: Egara, 1991, i RUBÍ, Gemma; SARDANS, Jordi; VICENTE, Isabel. «Política i societat de la República al Franquisme». A: D. A. *Història de Manresa*. Manresa: Fundació Caixa de Manresa, 1992.

16. Miquel Arumí, Manuel d'Abadal i Josep Genís són els tres casos detectats entre els regidors. Vegeu l'apèndix II.

17. Un excel·lent estudi local sobre FET-JONS, encara que bàsicament quantitatiu i descriptiu, és el de CLARA, Josep. *El Partit Únic. La Falange i el Movimiento a Girona (1935-1977)*. Girona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials, 1999.

de qui eren els falangistes vigatans, sinó per col·laborar a l'esforç col·lectiu que ha de significar arribar a entendre què fou el falangisme català. Perquè els mites sobre això són múltiples. En primer lloc –i cal que tot/a investigador/a novell/a n'estiguin al cas– la militància dins FET-JONS mai no fou obligatòria i menys encara en la postguerra immediata. Al contrari, si hom quedava fora dels nuclis descrits, amb mèrits suficients per ser admesos, calia cercar avals entre la militància per obtenir la cèdula d'*adherido* que, amb el pas del temps, permetria obtenir la definitiva de *militante*. Tenir el carnet significava, per tant, adhesió plena al Règim voluntàriament manifestada. Eren «convençuts», però, tots els que militaren dins FET-JONS? És clar que no. Però això és el de menys. De militants «de conveniència» en podem trobar sempre, a tots els partits polítics i pràcticament a tot arreu. Militar no significa «tenir fe» en un projecte polític, sinó mantenir-hi alguna forma de compromís; un compromís que, amb els anys, pot fer-se fonedís...

En segon lloc, els estudis més generals sobre la Falange catalana poden despistar-nos. En ells ha quedat explicat d'una manera febaent que foren els falangistes de preguerra els que dominaren el nou partit FET-JONS, tot marginant els tradicionalistes.¹⁸ En el cas català la pugna ràpidament desvetllada entre falangistes i carlistes a Burgos pel control del nou partit fou guanyada pels primers, però això no significà a curt termini altra cosa que la no-integració de les cúpules dirigents carlines que no havien reeixit a controlar la FET-JONS de Catalunya. Tal i com s'ha comprovat a Manresa i és presumible per a Vic, sectors importants del tradicionalisme local sí que van entrar a FET-JONS. Especialment si això els servia per tenir un paper significatiu en la política municipal. I només consultant l'apèndix II sembla clar que a Vic el van tenir. L'alcalde del període 1975-1979, Antoni M. Sadurní, se'n mostrava convençut –com a mínim pel que fa a l'origen familiar– quan accedí a parlar-me de la seva gestió en una entrevista que tinguérem fa alguns anys.¹⁹

El paper dels tradicionalistes en el franquisme vigatà de postguerra

Què transmeten els informes de l'AHGCB sobre l'Ajuntament de Vic que ajudi a entendre la dinàmica local de formació de FET-JONS i la construcció del bloc de fidels franquistes locals?

Una primera impressió, força comuna,²⁰ és que la primera gestora fou improvisada per les necessitats urgents de nomenar autoritats locals en els dies següents a la conquesta de la ciutat: l'alcalde triat, José Salas Molas,²¹ era un home d'edat

18. Vegeu RIQUER, Borja De. «Burgos 1937: Divergències polítiques entre falangistes i carlins catalans». A: *Haciendo historia. Homenaje al Profesor Carlos Seco Serrano*. Madrid: Universidad Complutense, 1989, i THOMÀS, Joan Maria. *Falange, Guerra Civil, Franquisme. Op. cit.*

19. Antoni M. Sadurní Albañà, entrevista celebrada l'1 de març de 1993.

20. La dinàmica de formació de les gestores pot seguir-se de manera resumida a MARÍN, Martí. «Franquisme i poder local. Construcció i consolidació dels ajuntaments feixistes a Catalunya, 1938-1949». *Recerques. Història, economia, cultura* [Barcelona], núm. 31 (1995), p. 37-52.

21. Els noms figuren en castellà perquè és així tal i com els he trobat en els documents. He decidit respectar-los si no apareixen citats en un altre lloc en català.

avançada que morí l'any següent i que ja havia estat alcalde el 1903... Lògicament es tractava de la mena de persona favorable al franquisme que podia trobar-se disponible en els primers moments, quan els més joves podien trobar-se mobilitzats i d'altres d'edat madura podien haver estat assassinats els primers mesos de la Guerra. Fou corrent el nomenament d'alcaldes una mica d'ocasió, simplement perquè calia que n'hi hagués un (a Sabadell el jutge Eduardo Tormo García durà en el càrrec tan sols quatre dies –literalment!–).

A partir d'aquí la imatge d'inestabilitat dels primers temps (1939-1941) sembla revelar la pugna entre individus que no han fet la Guerra per raons diverses, com Salas Molas i els seus regidors, José Vilaplana Pujolar i Juan Puigcerver Vilaseca (tots dos alcaldes amb posterioritat), per fer-se amb l'alcaldia. La xarxa de contactes del tradicionalisme local serà determinant per resoldre la pugna en primera instància: el carlí Antonio Iturmendi Bañales, aleshores director general d'Administració Local –les connexions del qual amb Vic serien molt interessants de conèixer–,²² a instàncies del tradicionalisme local influí sobre el governador civil Wenceslao González Oliveros perquè nomenés alcalde a Vilaplana Pujolar a la mort de Salas Molas.

Tots els alcaldes de Vic fins al 1952 seran d'origen més o menys carlí en la preguerra. Per tant, hi ha una evident continuïtat entre preguerra i postguerra a Vic, la del tradicionalisme. Però sense exagerar: al cap i a la fi són carlins que van deixant de ser-ho progressivament, en la mesura en què s'integren dins FET-JONS a diferència de bona part dels seus dirigents a nivell espanyol i/o català. Fins i tot si relativitzem el seu *falangisme* es pot dir que són sobretot *franquistes*. La continuïtat ideològica probablement estigui més centrada en el factor integrista catòlic i en un cert conservadorisme social –als quals no hi ha cap necessitat de renunciar, ans al contrari, per donar suport al franquisme– que no pas en el dinàstic –que resulta fàcil d'abandonar com s'ha demostrat en la llarga història del tradicionalisme contemporani–.²³ Hi ha, per tant, a Vic, un més que probable problema de fractura dins del tradicionalisme de la Segona República, les dimensions de la qual caldria resseguir. Per què, tenint en compte que a Vic i comarca prendrà cos a les acaballes del franquisme un Partit Carlí enfrontat al Règim i integrat dins l'Assemblea de Catalunya, no podríem trobar aquí els seus antecedents?

No vull suggerir, ni de broma, que els dissidents carlins de la postguerra fossin antifranquistes. Els dissidents carlins de les diverses fraccions eren un grup més

22. Antonio Iturmendi Bañales (Baracaldo, 1903). Governador civil de Tarragona (1939) i Saragossa (1939), director general d'Administració Local (1939-1941), subsecretari del Ministeri de la Governació (1941-1942), ministre de Justícia (1951-1965) i president de les Cortes i del Consejo del Reino (1965-1969). Les seves dades biogràfiques, com les d'altres personatges destacats del franquisme, han de seguir-se fragmentàriament en publicacions molt variades: EQUIPO MUNDO. *Los 90 ministros de Franco*. Barcelona: Dopesa, 1970; JEREZ MIR, Miguel. *Élites políticas y centros de extracción en España, 1938-1957*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas, 1982; CLARA, Josep. «Els governadors civils del franquisme a Catalunya. Notes sociològiques». A: D. A. *L'època franquista. Estudis sobre les comarques gironines. Quaderns del Cercle* [Girona], núm. 5 (1989), p. 33-54.

23. Sobre les anades i vingudes respecte de la qüestió dinàstica i sobre les fractures múltiples del carlisme històric vegeu, per exemple, CANAL, Jordi. *El carlismo*. Madrid: Alianza Editorial, 2000.

Renovació dels regidors de la corporació municipal del 1967 presidida per l'alcalde Antoni Bach Roura. (Arxiu Municipal de Vic.)

dels que maldaven per hegemonitzar el poder en l'Espanya de Franco sense aconseguir-ho.²⁴ El que és més probable és que la marginació relativa que patiren conduís a alguns d'ells —o als seus fills i continuadors— a evolucionar durant més de dues dècades en una perspectiva si més no democràtica i, segons com, confusament socialista. Confusament en el sentit que foren mirats sovint amb recel dins dels rengles del socialisme *de sempre*.

Aquesta situació provocà una nova fractura en el carlisme expressada en els coneguts fets de Montejurra de l'any 1976 quan partidaris del *neofeixista* pretendent Sixto de Borbón-Parma dispararen i mataren a diversos partidaris del pretendent *socialista*, el seu germà gran Carlos Hugo de Borbón-Parma. L'aventura d'aquest neocarlisme acabaria per portar-lo fins a Izquierda Unida en els primers temps de la coalició.

Fou el predomini de l'origen carlí entre els alcaldes vigatans una excepció? Doncs cal dir clarament que sí. Els carlins/traditionalistes manresans no van superar la prova de foc que significà el nomenament d'un governador civil falangista vehement com fou Antonio Federico de Correa Véglison (1940-1945). A Manresa l'alcalde tradicionalista Domingo Prunés Miquel (1939-1943) va haver

24. Per la progressiva atomització d'aquestes fraccions del carlisme vegeu THOMAS, Joan Maria. «Carlisme barceloní als anys quaranta: *sivattistes, octavistes i unificats*». *L'Avenç* [Barcelona], núm. 212 (1997), p. 12-17.

d'incorporar, una mica a contracor, diversos regidors procedents de la JAP i afiliats a FET-JONS durant la Guerra mateix —a la qual foren combatents— el 1942, per deixar pas, després, a tres alcaldes successius, procedents de diverses opcions monàrquiques alfonsines, cohesionades per l'experiència de la Guerra. Molts dels col·laboradors carlistes de Prunés Miquel no tenien el desitjat perfil *ex-combatiente* i, a més, exercien un inconvenient activisme. Com, per exemple, un dels seus tinentes d'alcalde que organitzà uns funerals als *mártires de la Tradición* al marge de la cerimònia oficial d'homenatge als *caídos por Dios y por España*.

L'origen *ex-combatiente* (i en menor mesura *ex-cautivo*) fou especialment preferit pels governadors civils de la postguerra en general, per considerar que era la prova més fervent de fidelitat al Règim. Així ho expressà el destacat falangista Carles Trias Bertran referint-se als militants de la FET-JONS de Catalunya, sense ocultar però els inconvenients que presentaven per a les autoritats pel seu excessiu entusiasme en temps que havien de ser incontestablement *de paz*:

*«Indudablemente la masa de 6.000 Ex-combatientes que están encuadrados en el seno de la Delegación del propio nombre del Partido constituye lo mejor y los más puro que, políticamente, existe en esta provincia... (...) [malgrat] su tendencia, fruto normal de la guerra, a querer resolver todos los problemas por la acción directa.»*²⁵

Per què fou diferent l'evolució de Vic de la que va seguir Manresa? Doncs probablement per una major presència d'aquesta mena de perfils i per la seva major integració en els sectors més oficialistes del Règim. Molts carlins manresans somiaven encara amb una restauració monàrquica a favor seu en els primers anys quaranta. Malauradament no podem confirmar-ho al cent per cent, perquè al Govern Civil de Barcelona no s'han conservat tots els informes dels regidors vigatans, i falten destacadament dades sobre les renovacions de 1940 i 1943.

Tanmateix, una pista que la línia de les renovacions va anar a Vic en la mateixa direcció que a tot arreu la tenim en el perfil que féu de la gestora de 1940 la inspecció de la *Sub-Jefatura Provincial del Movimiento*:

*«En junio de 1940 fue renovada totalmente [la gestora] a base de personas procedentes del campo tradicionalista, Ex-combatientes y Ex-cautivos.»*²⁶

La nota, però, pot ser equívoca en algun sentit. Per exemple, en la gestora de 1940, de la qual tenim molt poca informació, el regidor Costa Castany, identificat com a *ex-combatiente* segons aquesta forma de donar compte d'origens polítics, és identificat com a catalanista proper als cercles d'*exlliguers* en un informe de 1959...

A Vic, tradicionalisme i combatentisme oficial foren perfectament compatibles sense arribar mai a xocar com a Manresa. Per a la bona entesa amb A. F. Correa

25. *Informe político de Barcelona por el camarada Carlos Trias*. 24-XI-1940. Secretaría General del Movimiento, Delegación Nacional de Provincias. Caixa 31, núm. 32, AGA.

26. *Informe y propuesta de renovación total de la comisión gestora de Vich*. 9-XI-1947. Fons del Govern Civil de Barcelona. Carpeta 873, ACA.

dels tradicionalistes vigatans degué ser important el fet que un d'ells, l'industrial i nét de l'alcalde de la dictadura Manuel Riera Comella (2n. tinent, 1940-1943, i alcalde, 1943-1947), hagués estat xofer del governador durant la Guerra Civil. Segurament això fou important, però no fou l'única raó, com es podria creure, perquè a Riera Comella el substituí Juan Puigcerver Vilaseca (1947-1952), que tenia les mateixes –o molt semblants– arrels polítiques, en un moment en què el governador civil era, de nou, un falangista sense contactes previs, ni tan sols a nivell personal, amb Catalunya, l'aragonès Eduardo Baeza Alegría. La continuïtat requereix explicacions més complexes.

Tenim, per tant, tota una història per reconstruir: la d'un carlisme/tradicionalisme/integrisme vigatà (i osonenc) que, molt probablement, havia passat per una llarga història de divisions ja abans de la Guerra Civil i que arribà a la postguerra disgregat, però amb un nucli capaç de reconstruir contactes amb els sectors del tradicionalisme basc que millor s'assimilà al franquisme: el que representaren successivament el comte de Rodezno, Esteban Bilbao i l'esmentat Antonio Iturmendi. Un carlisme/tradicionalisme/integrisme que mantenia també una provisió de candidats als càrrecs locals amb un perfil d'*ex-combatientes* i *ex-cautivos* molt del gust del Règim en la postguerra.

Altres perfils possibles

Quin pes tingué el Bisbat en aquesta història? Una altra bona pregunta per a la qual cal una resposta detallada. Riera Comella fou condecorat en una ocasió per Pius XII (*Gran Cruz de la Encomienda de San Gregorio el Magno*), simultaniejant la seva militància dins FET-JONS amb la seva militància catòlica. De la mateixa manera que pot classificar-se'l, al mateix temps, dins del sector d'origen carlí i dins de l'excombatent. Puigcerver Vilaseca fou president de l'Acció Catòlica de la diòcesi, havent passat en els anys trenta per la CEDA (el catolicisme espanyolista oficial), provinent del tradicionalisme. Probablement a l'hora d'explicar el franquisme vigatà s'hagi de perseguir totes aquestes pistes simultàniament: qui aconseguí en cada moment aparèixer als ulls del governador civil de torn com la perfecta combinació de tots els orígens polítics desitjables i fins a quin punt presentà un balanç favorable en la seva gestió.

Per posar un exemple del pes de l'opinió de la jerarquia catòlica a la ciutat hi ha els informes de 1959 per trobar substituït a l'alcalde Costa Velasco, que havia sol·licitat el relleu. De les persones tingudes en compte (Antonio Bach Roura, Juan Ventura Cervera, Fernando Dou Abadal i José Costa Castany) es valora positivament que tinguin suport al Bisbat i negativament que no en tinguin.²⁷

El que sembla difícil de sostenir, vistos els perfils i les baralles internes que solcaren totes les alcaldies dels anys quaranta, és que els alcaldes responguessin a cap determinació particular: ni només la d'un carlisme/tradicionalisme/integrisme que estava lluny de ser un espai cohesionat, ni només la d'un bisbat que

---

27. Papers sobre el relleu a l'alcaldia de Vic el 1959. Secretaria Política, Relevos de Alcaldes, 1951-1963, caixa 200, «Ullastrell-Viladecavalls», AHGCB.

havia de mantenir-se relativament allunyat de certes baralles minúscules (excepte potser el 1947 en què volia aturar radicalment les baralles de cara a la solemnitat de la celebració propera del centenari balmesià), ni només els capricis personals de cap governador civil.

Els governadors civils triaren sempre els alcaldes a partir d'un perfil genèric de fidelitat al Règim que, en els primers vint anys, va tenir molt de fidelitat contrastada en la Guerra. Partint d'aquest perfil es podia demanar assessorament a moltes instàncies i es podia triar entre persones relativament variades. Però independentment de qui hagués assessorat la decisió (ni que fos el bisbe o el president de les Cortes), ningú no podia sostenir un alcalde quan aquest incomplia o deixava en evidència alguna de les directrius emanades del governador civil. I els governadors civils depenien només del Ministeri de la Governació, el qual va estar sempre ocupat per persones de la confiança personal de Franco, molt difícils d'influir o de destituir.²⁸

Si els nomenaments venien «des de fora», el perfil dels candidats possibles es fabricava dins de Vic. Caldria, doncs, resseguir relacions personals a més de les polítiques, baralles anteriors a la Guerra (com ara donar suport a la Lliga en els anys trenta o mantenir-se «pur» al marge de coalicions) i baralles posteriors (com ara haver acceptat o no la integració dins FET-JONS) per aclarir el perfil de disputes com les que deixarien a l'alcalde Riera Comella amb només un parell de regidors fidels a les alçades de 1947, forçant la seva substitució quan només faltava escassament un any per a les primeres eleccions municipals per terços. Sobre el cas, tenim visions aparentment contradictòries. Per una banda Riera Comella sol·licità el relleu per desgast personal, dient que se sentia incapaç d'afrontar els futurs reptes (centenari balmesià i portada d'aigües) en una carta de 15 de setembre de 1947, en la qual explicava que portava ja sis anys en el càrrec i set en el Consistori:

«teniendo desatendidas mis obligaciones industriales hasta el punto que tal abandono me ha producido serios sinsabores»²⁹

L'argumentació oficial de l'informe abans citat de la Subjefatura Provincial del Movimiento (vegeu la nota 18) té el mateix to. Però disposem també d'una denúncia prèvia (del juliol) signada pels responsables de la Delegación Sindical Comarcal on es parla de la necessitat de reaccionar:

«Ante el estado de crisis latente por el que atraviesa la corporación Municipal de Vich»

La carta era, a més, una forta denúncia contra la corporació municipal per sectària i per corrupta:

28. Destacaren Blas Pérez González (1942-1957) i Camilo Alonso Vega (1957-1969) amb una discrecionalitat en els nomenaments que resistia qualsevol influència que no fos la personal de Franco –lògicament–. Ni l'almirall Luis Carrero Blanco podia imposar nomenaments a cap dels dos com es pot veure, principalment en el cas del segon, a TUSELL, Javier. *Carrero. La eminencia gris del régimen de Franco*. Madrid: Temas de Hoy, 1993.

29. Carta escrita en paper oficial i timbrada amb dues pòlisses d'1,5 ptes. 15-IX-1947. Fons del Govern Civil de Barcelona. Carpeta 873, ACA.

Jornada d'orientació política per a consellers locals del Movimiento. Sala de la Columna, 22 de juny de 1971. (Arxiu Municipal de Vic.)

«No obstante parecer imposible y contraproducente, estos bandos políticos [de preguerra] se trasplantaron a la España Nacional y, si cabe, con renovados bríos... (...) El problema del “estraperlo” ha sido tratado con tal inercia que ha contribuido a que nuestra ciudad se la haya considerado como una donde el coste de la vida tiene el nivel más elevado, habiendo llegado en el dominio público el hecho de que durante los primeros años después de la Liberación parte de los fondos públicos sirvieron para ultimar negocios particulares y, gracias a la perniciosa política observada con los ingresos del Matadero Municipal, una de las fuentes de riqueza de más significado valor para la resolución de todos los problemas de que se hace mérito, se ha protegido durante los últimos años a una de las industrias de más renombre de la ciudad...»³⁰

Cal no treure conclusions precipitades d'aquesta carta. Que l'estraperlo fou una de les activitats que major corrupció municipal generà a tot arreu és cosa sabuda. Però també ho és que l'acusació d'estraperlista fou una de les més utilitzades contra els adversaris polítics en la política menuda d'aquells anys, sense que això volgués dir que l'acusador no pogués ser, alhora, un estraperlista, també, o que l'acusació fos simplement falsa.³¹ Cal examinar-ho amb lupa, amb aquell

30. Les dues darreres cites corresponen al document *Informe sobre la situación del Ayuntamiento en orden a la renovación del mismo*. 15-VII-1947. Fons del Govern Civil de Barcelona. Carpeta 873, ACA.

31. Vegeu, per exemple, PERALTA, PACO. «La lucha por los beneficios del poder. Poder político y corrupción en la Sta. Coloma franquista (1939-1951)». *Ágora. Historia de Santa Coloma de Gramenet* [Santa Coloma de Gramenet], núm. 3 (1998), p. 9-34.

coneixement del Vic d'aleshores que permetria saber perfectament, al primer cop d'ull, a quina empresa afecta l'acusació de la cita i si alguns dels que signen la carta n'eren o no competidors d'alguna forma. La nostra reacció primera en analitzar aquestes qüestions, a les quals m'he referit com a «política menuda» amb anterioritat, hauria de ser el mateix escepticisme del càrrec del Govern Civil de Barcelona que la va llegir en primera instància. Aquesta persona (potser el mateix governador) va encerclar amb llapis els noms dels signataris i va afegir: «*Pídanse informes politicosociales de todos ellos.*» Significativament, cinc dels tretze signants del document arribarien a l'Ajuntament com a regidors a finals d'any.

Tot plegat té molt de recerca pràcticament detectivesca, en sóc conscient.

2. L'evolució posterior del franquisme vigatà

Com evolucionà el consistori vigatà passats els anys de la més immediata postguerra? La lectura de les dades esquematitzades en gràfiques a l'apèndix I ens dóna unes primeres pistes. Tanmateix, cal dir que no estic en condicions d'oferir una narració coherent de l'evolució de la política interna del consistori vigatà. Tan sols seran algunes impressions.

El relleu generacional dels anys 50

El primer que cal valorar és que Vic segueix, en el pas dels anys quaranta als cinquanta, l'evolució més comuna dins del franquisme català: la progressiva substitució de la «generació de la Guerra» (*ex-combatientes, ex-cautivos*) per persones que tingueren una relació amb la mobilització de guerra molt menys important o, per qüestió d'edat, pràcticament nul·la. Aquesta política de renovació del personal polític local fou iniciada a la província de Barcelona pel governador Felipe Acedo Colunga. Lluny de la tòpica imatge de *la mula* que n'han deixat alguns dels que van viure aquells anys –sobretot els partidaris dels seus adversaris–, Acedo fou molt conscient de les necessitats de renovar un personal polític local que no gaudia de prestigi entre els seus convilatans i que podia arribar a travessar el tipus de dificultats que havien sorgit a Barcelona amb la vaga de tramvies de 1951 –autèntic detonant de la renovació.³²

Aquesta renovació de personal polític consistí, entre els alcaldes principalment, en cercar persones que, dins de la necessària afecció al Règim, fossin socialment més representatives de cada localitat del que ho havien estat els alcaldes de la postguerra –tots ells excessivament vinculats als mèrits de guerra–. Obviament el terme «socialment més representatives» fa referència a la «bona

32. Vegeu MARÍN, M. *Els ajuntaments franquistes a Catalunya. Op. cit.*; «Els qui manaven». A: RIQUER B. DE (dir.). *La llarga postguerra, 1939-1960*. Vol. 10 de *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1997, i *Catalanisme, clientelisme i franquisme. Josep Maria de Porcioles*. Barcelona: Societat Catalana d'Estudis Històrics, 2000.

societat» de cada població, no al seu conjunt. A més, Acedo va preferir mantenir en el càrrec els alcaldes en exercici, abans d'arriscar-se a un relleu precipitat. Per exemple, a Josep Maria Marcet, de Sabadell, el cessà poques setmanes abans de ser cessat ell mateix ja el 1960... Així i tot, fou ara, en aquest llarg període de 1951-1960, quan individus formats en la Lliga Regionalista arribaren a un major nombre d'alcaldis d'importància (Arenys de Mar, 1952; l'Hospitalet, 1952; Badalona, 1954; Igualada, 1956...). Igualment, s'obriren les portes per primera vegada a persones que, per motius d'edat, no havien tingut una relació tan directa amb els anys de la Segona República i la Guerra Civil. En el marc d'aquesta política arribà a l'alcaldia de Vic Josep Maria Costa Velasco, el 1952. Malauradament, tal i com pot comprovar-se a l'apèndix II, poca cosa he pogut saber de la seva figura i no podrem precisar-la per la via del Govern Civil perquè l'expedient del seu nomenament està buit, només hi ha el full que dóna constància del fet.³³

Amb tot, algunes coses poden dir-se de la política de selecció de personal de Costa Velasco respecte del seu Consistori. La seva actuació no desmenteix en cap cas el que fou la política empresa per Acedo: en les corporacions dels anys 50 es pot veure la desaparició de personatges amb antecedents en la política de preguerra (gràfics I i II), així com també un dràstic retrocés de «la generació de la Guerra», principalment dels *ex-cautivos*, element dominant des de 1947 (gràfics V i VI). Fins al punt que en les comissions de govern (alcalde i tinents) dels consistoris de 1955 i 1958 no hi figura ningú amb antecedents de guerra i preguerra, ni per militància (gràfic II) ni per activitat (gràfic VI). Les úniques militàncies significatives que s'hi poden advertir –ja he explicat que ser de FET-JONS no vol dir gran cosa– són en el Frente de Juventudes; és el cas de dues de les cinc persones que formen la comissió de govern el 1958: Antoni Costa Loyola i el futur alcalde, Antoni Bach Roura. Encara que no hi puguem advertir cap mena de retorn *lliguer*, tal vegada per manca de dades, el relleu generacional sembla evident. Seguint la mateixa tònica, quan el 1959 Costa Velasco sol·licità el relleu –oficialment, per motius de salut–, el seu successor és l'esmentat Bach Roura tot i que es treballà amb dues possibilitats de la generació anterior (Fernando Dou Abadal i José Costa Castany), un dels quals era *ex-combatiente*. Es valorà especialment el fet de tenir aquest perfil de persona més jove formada en el Frente de Juventudes. L'única alternativa al mateix Bach Roura amb possibilitats fermes que s'estudià, Juan Ventura Cervera, tenia també aquest perfil de jove falangista, però no era fill de Vic –on residia des de feia més de deu anys–, sinó de Berga, i havia residit encara abans a Vilada.³⁴

33. Secretaria política. Relevos de Alcaldes, 1951-1963. Caixa 200, AHGCB.

34. No sembla que hi hagués cap dubte a l'hora de nomenar Bach Roura. Tanmateix es pensà en una figura alternativa, Juan Ventura Cervera, al marge dels ja esmentats Fernando Dou i José Costa, que mai no tingueren les mateixes possibilitats. Aquesta persona, que mai no figurà en cap consistori, apareix descrita com un militant de FET-JONS i prèviament del Frente de Juventudes, tres anys més jove que Bach, graduat social, delegat local del Montepío Textil de Enfermedades y Mutua Catalana de Accidentes e Incendios, establert a Vic per motius laborals des de 1950. El seu problema fou la manca d'integració en la «bona societat vigatana». Secretaria política. Relevos de Alcaldes, 1951-1963. Caixa 200, «Ullastrell-Viladecavalls», AHGCB.

Un canvi d'orientació: el Consistori d'Antoni Bach Roura

Els anys seixanta i setanta –els que podem anomenar del *tardofranquisme*– contemplaren a la província de Barcelona una llarga seqüència de governadors civils: Matías Vega Guerra (1960-1963), Antonio Ibáñez Freire (1963-1966), Tomás Garicano Goñi (1966-1969) i Tomás Pelayo Ros (1969-1974). Cap d'ells no reeditaria la llarga estada de Felipe Acedo al Pla de Palau. Tanmateix, i pel que fa a la renovació d'alcaldes i regidors, la feina feta per Acedo tingué continuïtat: per motius d'edat i per conveniència política van retrocedint els membres de l'esmentada generació de la Guerra. Amb tot, Vic, que confirma aquesta impressió amb el seu alcalde, patí una inflexió en la composició del conjunt del Consistori que no he pogut constatar encara en cap altra població.

En la meua tesi doctoral vaig tractar les dades de regidors com un tot de 22 poblacions urbanes i no vaig segmentar-les per poblacions. Això vaig fer-ho únicament per a Sabadell en la meua memòria de doctorat, de forma que ara puc emprar aquesta població com a contrapunt.³⁵ La inflexió patida per Vic sota el mandat de Bach Roura, que precisament afecta el període d'estada en el càrrec de tots els governadors esmentats, pot comprovar-se en els gràfics de l'apèndix II. En primer lloc hi ha un primer repunt en les militàncies dins FET-JONS (gràfic III), que tot i experimentar un nou retrocés de 1967 ençà, no afecta a la comissió de govern (gràfic IV). En segon lloc reapareixen les militàncies de preguerra (CT, FE-JONS, fins i tot Catalunya Vella), especialment en la comissió de govern (gràfics I i II). Però el que és més significatiu: reapareixen amb força els *ex-combatientes* fins a arribar a ser el grup més nombrós, el 1964, en el conjunt del Consistori –coincidint amb els *Veinticinco años de paz*– i majoria en les comissions de govern de 1964 i 1967 (gràfics V i VI). El contrast que ofereix Sabadell (gràfic VII) –que seguiria la mitjana de la Catalunya urbana– és molt notable: cap *ex-combatiente* entre 1961 i 1971 en les comissions de govern, i quan reapareixen, el 1971, és per ocupar les tinències d'alcaldia vuitena i novena.

El Consistori de Bach Roura fou, doncs, un equip cohesionat fins al final per l'element excombatent, cosa que el converteix en una excepció en el marc dels municipis urbans. Hi ha *ex-combatientes*, familiars de *caídos* i altres militants actius en les organitzacions més rònegues del Movimiento fins al final. Sembla, fins i tot, per les objeccions que ja es posaven en el moment del relleu de Costa Velasco, que el catalanisme començava a ser vist a Vic com un problema. Els candidats Costa Castany i Dou Abadal eren marcats com a «*separatistas*» en els informes de 1959, cosa que no els havia impedit ser nomenats regidors en la postguerra (1940 i 1943, respectivament), però que a l'hora d'accedir a l'alcaldia es valorava de forma diferent. Tanmateix, Acedo –que era el governador encara en aquell moment– ja havia utilitzat exregionalistes, per tant caldria cercar una explicació més complicada. Probablement en seria un exemple el de Vilafranca

35. MARÍN, Martí. *Franquisme i poder local. L'Ajuntament de Sabadell, 1939-1979*. Memòria de doctorat inèdita. UAB: 1990. Un resum de la mateixa va aparèixer publicat amb el títol de «L'Ajuntament de Sabadell en el període franquista: l'articulació política municipal, 1939-1979». *Arraona. Revista d'Història* [Sabadell], 9, 1991.

del Penedès de 1961, quan l'alcalde nomenat fou Luis Melo García, punt d'equilibri entre els individus de perfil regionalista i els anticatalanistes més agressius (era, no obstant això, *ex-combatiente* i havia estat *jefe local* del Movimiento, 1944-1949). El contrast amb Vilafranca del Penedès podria ser, doncs, interessant, pel fet que un cert catalanisme confessional es converteix, ja en els anys seixanta, en un problema per a les autoritats franquistes.³⁶ El tema, més genèric, de la comparació entre ciutats petites que actuen com a capitals comarcals –encara que no ho siguin oficialment– ha estat ja introduït anteriorment i cal insistir-hi.

Fins a quin punt aquesta evolució condicionà la transició vigatana en contra del nucli franquista local? Es fa difícil de contestar a aquesta pregunta, atesa la reacció aperturista que protagonitzaria Rodolfo Martín Villa, nou governador civil del període 1974-1975.

D'entrada val la pena dir que Bach Roura fou un alcalde ja contestat en vida de Franco de forma àmplia, però que no havia estat així sempre. És important remarcar que el 1959 semblava tenir, als ulls de les autoritats provincials, un consens molt important per contrast amb altres alternatives:

«*Parece ser que el candidato del señor COSTA, que apoyan en general los carlistas, la "Lliga" y es visto con buenos ojos en el Obispado, es Don ANTONIO BACH ROURA...*»³⁷

El dossier del seu relleu conté, en sentit contrari, algunes informacions interessants al respecte de la pèrdua de consens, tot i que no deixa clar si arribà a dimitir o si fou rellevat de la forma acostumada.³⁸ Els informes que hi havia damunt la taula de la Secretaríia Política de Martín Villa a finals de 1974 donaven molta importància a l'afer del parc Balmes, amb un creuament de notes entre el governador i el prevere Jesús Solà, així com al del Passatge dels Estudis, amb protesta inclosa del Col·legi d'Advocats de Vic, molt en la línia del que començava a passar arreu de la Catalunya urbana amb certs col·legis professionals. Com en el cas de l'afer Espona a Barcelona, just la primavera-estiu del mateix any,³⁹ la premsa s'ocupà del tema i posà el governador davant la urgència del relleu. Per exemple, Josep Romeu titulava a *Mundo Diario* el 13 de desembre de 1974: «Construyen un garaje en medio de la calle». Vic no era Barcelona, i el tema no tingué la publicitat de l'esmentat afer Espona –amb el famós enderroc il·legal d'una escala pública en unes obres de la constructora PIRSA (no registrada legalment) d'un regidor en actiu–, però la situació degué de ser ben paral·lela.

Això explica la publicitat donada a tot el procés de substitució de Bach Roura. Durant el 1975 la premsa es féu ressò de dues substitucions paral·leles a les alcal-

36. VEGER MARÍN, Martí. *Els ajuntaments franquistes*. Op. cit., p. 333-353.

37. Secretaríia política. Relevos de Alcaldes, 1951-1963. Caixa 200, «Ullastrell-Viladecavalls», AHGCB.

38. Administració Local. Relevos de Alcaldes, 1962-1975. Caixa «T-V», AHGCB.

39. MARÍN, Martí. «La nova premsa i la denúncia dels poders locals». A: MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere (dirs.). *De la dictadura a la democràcia, 1960-1980*. Vol. 11 de *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998.

dies de Manresa i Vic. Martín Villa s'encarregà que la premsa mostrés les presumptament àmplies consultes que estava realitzant de cara a la designació d'alcalde. Volia transmetre a l'opinió pública la imatge que les coses estaven canviant i que ara es tenia en compte l'opinió dels ciutadans a l'hora de la designació de càrrecs. En realitat tot plegat fou una posada en escena i no gaire més. Els serveis del Govern Civil consultaren a sectors de «les forces vives» com sempre havien fet, almenys des dels anys de Felipe Acedo, però en aquesta ocasió ho filtraren a la premsa. Tanmateix, de les deu entitats vigatanes que enviaren una instància al Govern Civil demanant ser consultades, només ho foren dues: l'Asociación de Hombres de Empresa i la Jove Cambra de Vic.⁴⁰ Foren vint-i-cinc les veus que comptaren, tot plegat, entre elles les dels quinze membres del Consistori, i Antoni Maria Sadurní comptà amb el visticlau de vint d'elles i l'oposició de només cinc –sense que sapiguem què va votar cadascú ni la llista completa dels informants–. El seguia de prop l'extint d'alcalde Miquel Ordeig, amb quinze vots favorables, però no eren els millors moments per promocionar un *ex-combatiente* del qual s'afirmava:

«su ideal político no ha evolucionado (...) su carácter excesivamente autoritario, rígido, despótico a veces»⁴¹

La qual cosa no volia dir sinó que resultava un candidat poc convenient, de la mateixa manera que vint anys enrere potser hauria resultat ideal, però estava identificat amb la llarga gestió de Bach Roura, amb el qual havia compartit tretze anys al Consistori (1961-1974), deu d'ells com a tinent d'alcalde. El tercer en discòrdia era Josep Espona Bayés, un advocat dedicat a la compra-venda de finques –amb deu vots favorables entre els consultats–, al qual es tenia en bon concepte com a catòlic tradicionalista malgrat que se'l trobava «poc definit», però del qual s'afirmava: *«se pone en duda que aceptase un cargo dentro de Falange»⁴²*.

Òbviament cap d'aquestes consideracions transcendia a la premsa. Vistos els perfils dels candidats valorats –la majoria d'ells regidors i exregidors– no sembla pas que en l'ànim de Martín Villa hi hagués molt més que la necessitat d'una renovació de conveniència. De cap a on hauria portat el perfil del seu equip el nou alcalde Sadurní Albañá no en podem dir res, ja no hi hauria més renovacions per la via dels terços i les següents eleccions ho serien de debò. Tot i que caldria esperar-se fins a 1979...

No obstant això, en cap sentit pot pensar-se que l'Ajuntament de l'alcalde Bach no tingués moments de dinamisme, àdhuc polític. L'any 1963 incorporava una de les primeres dones regidores de tot Espanya, la delegada local de la Sección Femenina Josefa Arqués. Feminisme falangista? No exactament. Tot i que l'operació, certament, era innovadora, es tractà en bona mesura d'un

40. La resta de les que ho sol·licitaren sense èxit foren (en la grafia de l'època): Delegación Diocesana de Escultismo, Delegación de la FCTA, Cine Club, Asociación de Padres de Alumnos del Instituto Jaime Callís, Club de Ajedrez, Federación Comarcal de Comercio, Unión Excursionista i Juventudes Musicales. Administración Local. Relevos de Alcaldes, 1962-1975. Caixa «T-V», AHGCB.

41. *Idem.*

42. *Idem.*

muntatge. Montserrat Tey, delegada provincial de la Sección Femenina de Barcelona, avalà les delegades de Vic (Josefa Arqués) i d'Igualada (Irene Miquel) per a una operació pensada per atreure la participació electoral de les dones casades de cara a les eleccions de 1966, així com per donar –en general– una imatge més moderna del Règim i –en particular– del partit únic FET-JONS. Josefa Arqués, com la pròpia Tey a Barcelona, esdevindria regidora pel terç corporatiu. Serien les dues primeres dones regidores a la província. Els detalls de l'operació els he explicat ja en altres ocasions.⁴³

El Consistori de Vic i les opinions dels ciutadans en el tardofranquisme

Seguir les actituds dels ciutadans en el franquisme resulta prou difícil. Seguir-les respecte de les autoritats locals ho resulta particularment, sobretot a mesura que una població és més petita demogràficament: hi ha menys ocasions per mostrar-les en públic i poques probabilitats que deixin alguna empremta, sobretot si són contràries al Règim.

No disposem d'evidències com les que en el seu moment mostrà Borja de Riquer sobre l'hostilitat que mostraven els catalans cap a les autoritats franquistes en la immediata postguerra, basades en els propis informes de FET-JONS.⁴⁴ Però sí que, al voltant del tema de les eleccions per terços, podem dir-ne alguna cosa.

A Vic apareixen fulls volants de protesta contra les eleccions per terços ja el 1960, segons que consta al fons del Govern Civil de Barcelona, tot i que aquell any no hi hagué eleccions al terç familiar per proclamació automàtica dels candidats presentats.⁴⁵ El 1970, en què sí que es disputarien, la participació efectiva en el terç familiar fou del 26,75%. Una dada que es correspon amb el baix interès general registrat a la província de Barcelona arran de conteses electorals que molt sovint ni tan sols es disputaven, per haver-se acceptat tants candidats com places a cobrir, com a Vic el 1960. A Vic –una situació d'allò més habitual– se celebraren eleccions només en dues ocasions, els anys 1948 i 1970. Ambdues dates coincidiren amb instruccions del Govern Civil impulsant la celebració efectiva d'eleccions. El 1948 perquè eren les primeres i calia donar la impressió que anaven de debò, però a Vic canvià molt poc el Consistori perquè l'havien renovat a dit el 1947 (acabarien presentant-se i resultant escollits la majoria de regidors en actiu i entrant-ne només cinc de nous). El 1970 es volia transmetre ja una sensació d'apertura un cop aprovada la Ley Orgánica del Estado (1966) i la successió en la figura del príncep Juan Carlos a títol de rei (1969). Tanmateix, els vigatans no s'ho prengueren gaire seriosament vista la participació i el fet que no fou fins

43. MARÍN, Martí. «Les dones en la política oficial». A: MOLINERO, Carme; YSAS, Pere (dirs.). *De la dictadura a la democràcia, 1960-1980. Op. cit.*; i *Els ajuntaments franquistes. Op. cit.*, p. 374-380.

44. RIQUER, Borja de. «Un país després d'una guerra (1939-1959)». A: RIQUER, B. de; CULLA, J. B. *El franquisme i la Transició democràtica, 1939-1988*. Vol. VII de VILAR, Pierre (dir.). *Història de Catalunya*. Barcelona: Edicions 62, 1989, p. 141.

45. Notes informatives diverses sobre la presència de fulls clandestins, datades entre el 25 de novembre i l'1 de desembre de 1960. FGCB, carpeta núm. 864, ACA.

el 1974 que es registrà la presència d'un regidor que podia tenir-se per «*desafecto*» (Joan Vilaseca Noguera, vegeu apèndix II). Les disputes a l'entorn dels temes urbanístics i els resultats de les eleccions municipals de 1979 semblen apuntar en la mateixa direcció, amb la matisació important dels bons resultats aquell any de la Unió Vigatana, que encapçalava l'aleshores exalcalde Sadurní Albañá.

Una breu recapitulació i *algunes coses pendents*

Tal i com advertia al començament, aquest és un article poc convencional. A mesura que l'he anat redactant s'ha anat complicant, fins a esdevenir el que advertia a l'inici: una mena de guia sobre per on començar a abordar el tema del poder local, i sobretot municipal, al Vic del franquisme. Entenc que no he anat gaire més lluny d'això.

Però no he volgut resistir-me a la temptació d'oferir pistes i materials més o menys elaborats perquè altres investigadors puguin fer més còmodament una recerca que, molt probablement, jo mai no faré.

No he esgotat res: pràcticament ni una paraula dedicada a l'Administració pròpiament dita, a la gestió dels afers públics per part dels consistoris esmentats. Aquesta ha de ser una altra de les grans orientacions. No només parlar d'òrgans polítics i de baralles de capelleta: no només qui hi havia i com hi havia arribat, sinó què hi feien. S'ha d'advertir que alguna cosa n'he dit en altres publicacions i, sense més espai per reproduir-ho, val la pena deixar-ho apuntat: els ajuntaments franquistes en general treballaren amb pocs mitjans i feren poca feina de millora de les condicions de vida dels seus ciutadans. Aquest judici genèric és gairebé literal per als anys de postguerra i, pel que fa a Vic, pot veure's reflectit a la memòria *Labor realizada por el Ayuntamiento de Vich, 1947-1949*, on es comptava amb l'avantatge de poder ressenyar els esdeveniments de l'any balmesià.⁴⁶ Després les coses canviarien. Als anys seixanta els pressupostos locals milloraren, i també ho feren les aportacions de les administracions central i provincial –sense exagerar, tanmateix–. Però ja hem vist que l'acció de l'alcalde Bach fou contestada precisament aleshores...

Molta, molta, molta feina per a qui vulgui assumir-la.

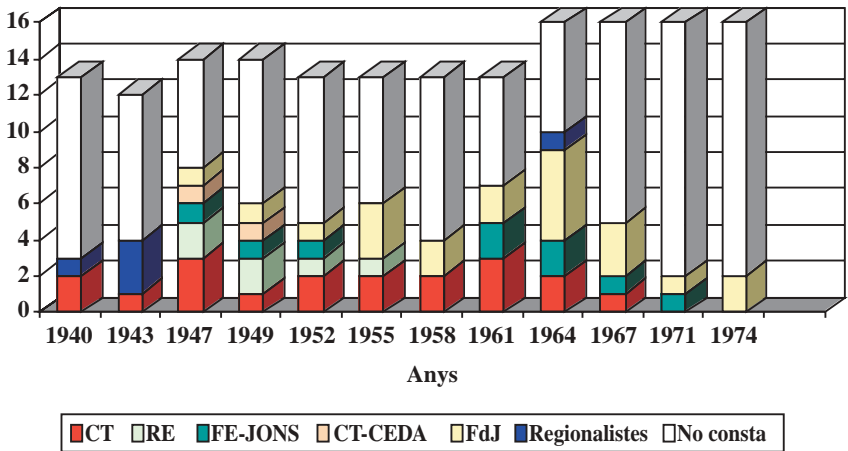
---

46. MARÍN, Martí. *Els ajuntaments franquistes*. Op. cit., p. 170-186.

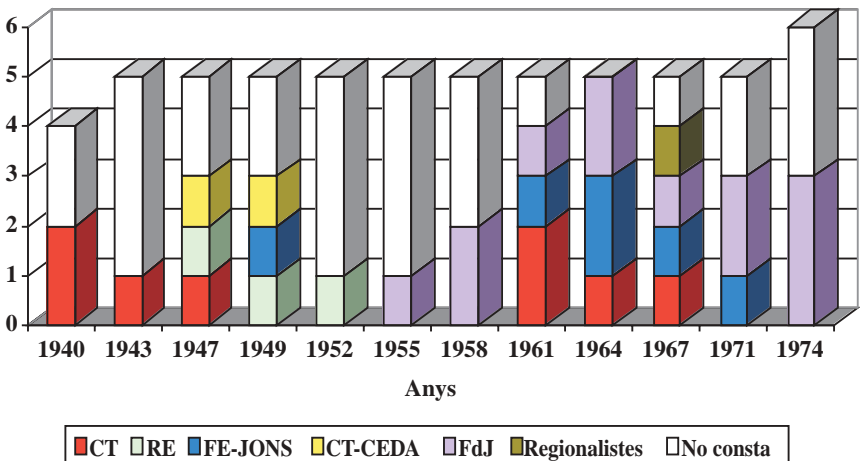
APÈNDIX I

Gràfic de barres

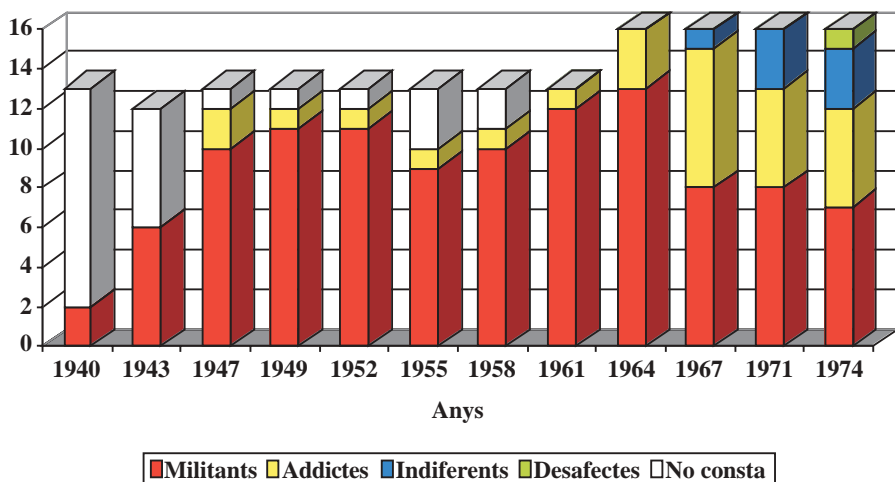
I. Militància d'origen dels membres del Consistori

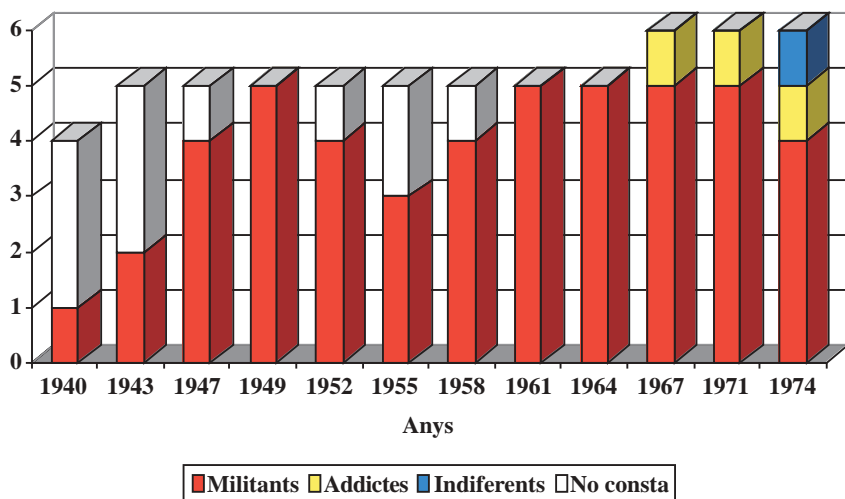
II. Militància d'origen d'alcaldes i tinents

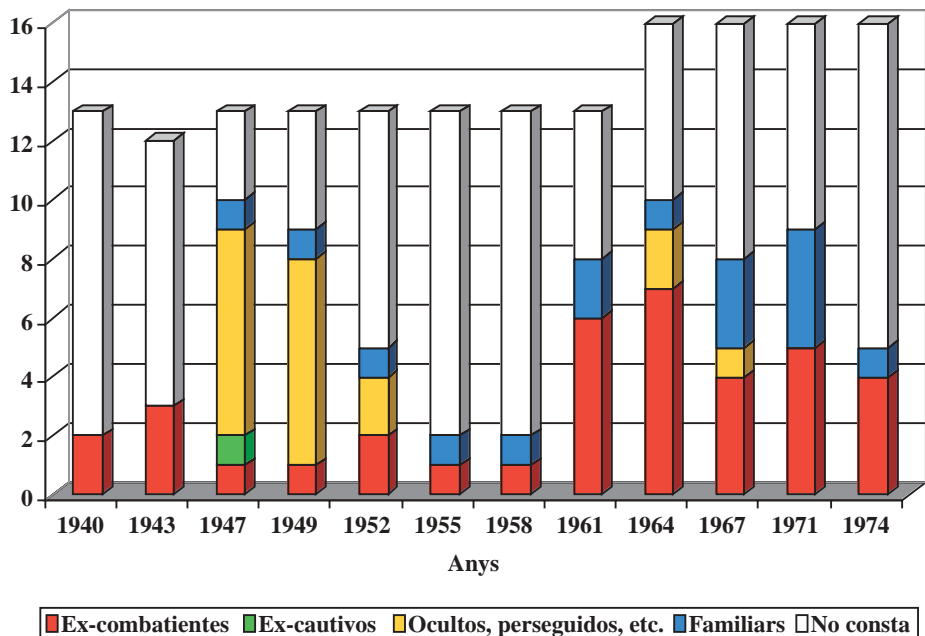
III. Relació amb FET-JONS dels membres del Consistori

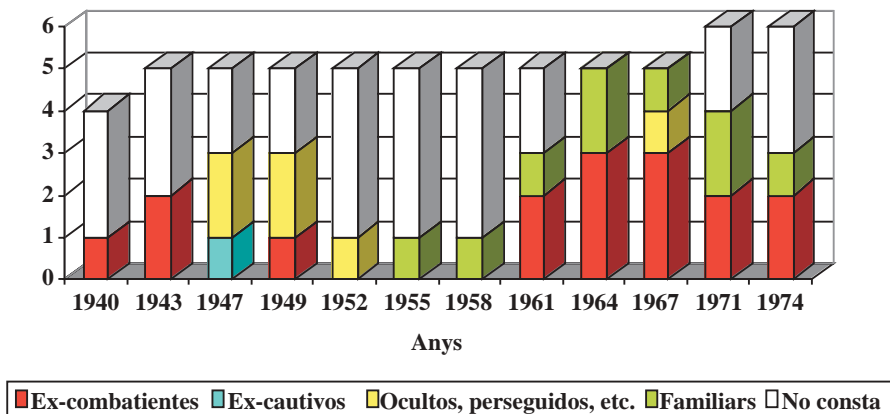
IV. Relació amb FET-JONS d'alcaldes i tinentes

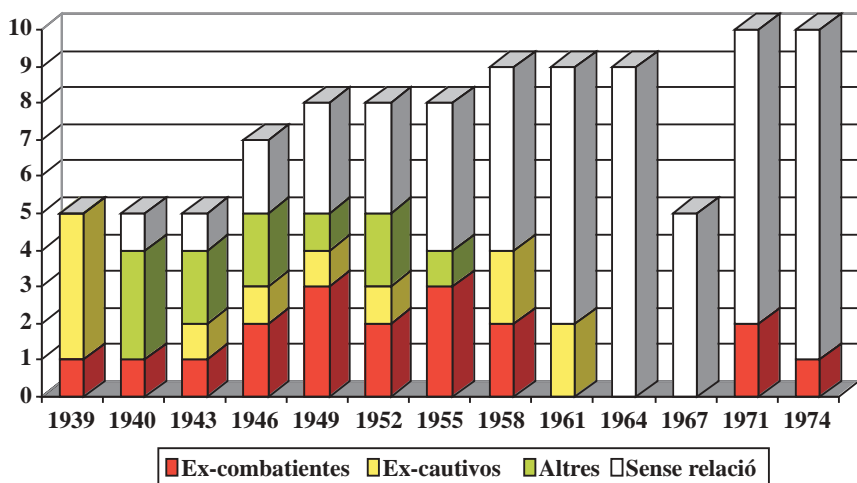
V. Relació amb la Guerra Civil dels membres del Consistori

VI. Relació amb la Guerra Civil d'alcaldes i tinents

VII. Relació amb la Guerra Civil dels alcaldes i tinentes de Sabadell

APÈNDIX II

*Dades sobre els alcaldes i regidors de Vic extretes dels informes electorals de l'arxiu del Govern Civil de Barcelona.*⁴⁷

ALCALDES (per ordre cronològic)

JOSÉ SALAS MOLAS (n. 1869, Vic): Alcalde de la gestora provisional (11.2.1939-13.10.1939). Havia estat alcalde anteriorment en dues ocasions (23.2.1903 a 1.1.1906 i 1.1.1914 a 18.5.1914). Tradicionalista. Morí després d'uns pocs mesos d'exercici. Considerava que Vilaplana i Puigcerver –després tots dos alcaldes– li estaven segant l'herba sota els peus (carta 16-VIII-39).

JOSÉ VILAPLANA PUJOLAR (n. 1869, Vic): Alcalde de la gestora provisional (13.10.1939-8.6.1940). Fou gestor de nomenament militar i succeí l'anterior alcalde per defunció. Tanmateix, Salas Molas l'acusà de conspirar contra ell juntament amb Puigcerver Vilaseca. Provenia de la Lliga Regionalista. El sector tradicionalista local influí en el governador civil González Oliveros a través del director general d'Administració Local, el carlí Iturmendi, perquè fos reemplaçat (carta 22-V-1940, cessaria el 31-V).

MANUEL COMELLA MORA: Alcalde de la gestora provisional (8.6.1940-2.2.41). Militant de la Comunió Tradicionalista abans de la Guerra.

47. MARÍN, Martí. *Els ajuntaments franquistes*. Op. cit., p. 170-186.

MANUEL RIERA COMELLA: Industrial. Segon tinent d'alcalde en la primera gestora provisional (1939-1941) i alcalde del període d'estabilitat (2.2.1941-12.11.1947) rere les primeres pugnes internes. Nét de l'alcalde de la dictadura de Primo de Rivera. Militant de la Comunió Tradicionalista. Durant la Guerra fou xofer del futur governador civil de Barcelona Antonio Federico de Correa Véglison (1940-1945) i fou ferit a Teruel. Excombatent condecorat quatre vegades, amb tres germans més excombatents, un dels quals morí en la defensa de Codo. S'afilià a FET-JONS en la postguerra, de la qual fou *jefe local* (1942-1947). Exercí també com a delegat governatiu comarcal. Condecorat per Pius XII amb la *Gran Cruz de la Encomienda de San Gregorio el Magno*. Demanà el cessament per cansament i problemes de salut: en realitat perquè, a causa de la seva política sectària (segons denúncies comprovades pel Govern Civil), havia perdut el control del Consistori i havia d'acudir només amb un o dos gestors als actes oficials.

JUAN PUIGSERVER VILASECA (n. 1895): Comerciant i perit mercantil. Regidor de la gestora provisional (1939-1940) i després alcalde (12.11.1947-15.12.1952). Militant de la Comunió Tradicionalista i de la CEDA abans de 1936. Va romandre ocult durant la Guerra i s'afilià a FET-JONS en la postguerra. Fou regidor en la primera i conflictiva gestora de 1939, en la qual l'alcalde Salas Molas acusà a ell i al també gestor Vilaplana Pujolar de conspirar contra ell. Presidí l'Acció Catòlica de la diòcesi. Fou també elegit diputat provincial (1949-1952).

JOSÉ M. COSTA VELASCO (n. 1918, Vic): Alcalde (15.12.1952-11.12.1959). Militant de FET-JONS. Diputat provincial (1955-1959). Oficialment sol·licità el relleu per problemes de salut (IX.1959).

ANTONIO BACH ROURA (n. 1921, Vic): Industrial del ciment i de materials de construcció, propietari de *Mosaicos Roura S.A.* Triat regidor pel terç familiar en les eleccions de 1954. Fou primer tinent d'alcalde (1955-1959) i després alcalde (11.12.1959-15.3.1975). De família tradicionalista. Col·laborà amb el Socors Blanc durant la Guerra, tot i que era molt jove –setze/disset anys–. Familiar de *caído*. Milità en el Frente de Juventudes. En el moment de ser elegit alcalde era només *adherido* a FET-JONS. Els informes del Govern Civil asseguraven que tenia el suport del tradicionalisme local, de la Lliga Regionalista i del Bisbat, tot i «ser un anticatalanista integral» (*sic.*). Fou procurador a Corts (1961-1964) i diputat provincial (1964-?). Després de la seva llarga permanència a l'alcaldia fou cessat arrel d'un conjunt de conflictes que mostraren el seu evident desgast. En el procés de relleu provocaria alguns incidents per no haver estat consultat pel governador civil Rodolfo Martín Villa en la tria del seu successor, tot i que després es mostraria d'acord amb la designació d'A. M. Sadurní (1975).

ANTONIO M. SADURNÍ ALBAÑÁ (n. 1927, Vic): Regidor pel terç familiar (1964-1967). Fou proposat com a candidat pel terç corporatiu el 1970 però descartat per anar en un dels darrers llocs de la llista de preferències de l'alcaldia. Regidor pel terç corporatiu (1974-1975). Alcalde (15.3.1975-15.2.1979). Propietari d'una empresa d'imaginaria religiosa. Casat amb una propietària agrícola de Falset. Escultor i pintor

amb períodes de plena dedicació a l'activitat artística. Fill d'un regidor de la dictadura. Milità en el Frente de Juventudes i després dins FET-JONS. Dins del partit fou president del Hogar del Ex-combatiente i *consejero local* del Movimiento. Molt vinculat al món de l'esport local com a president del Club de Bàsquet Vic i del Club de Futbol Vic. Exercí des d'aleshores com a segon tinent d'alcalde. Degué el seu nomenament a no haver-se alineat amb ningú en els conflictes del final de l'alcaldia d'Antoni Bach, gaudint del suport de 20 de les 25 persones consultades (informe de la Inspecció Provincial del Movimiento de 13.I.1975). Els candidats alternatius més valorats foren el regidor Miguel Ordeig (15 de 25) i José Espona (10 de 25), aquest darrer advocat dedicat a la compra-venda de finques, tradicionalista sense activitat concreta, sense càrrecs a l'Ajuntament i del qual «*se pone en duda que aceptase un cargo político dentro de Falange*» (1975). Per la seva actuació en la transició se li oferí la possibilitat de promocionar com a governador civil però la refusà per no haver de marxar de Vic (segons la seva pròpia versió). El 1979 encapçalà la candidatura Unió Vigatana, amb persones sense antecedents a la corporació, a les eleccions municipals. Obtingueren quatre regidors, però ell dimití del càrrec i portà els seus col·laboradors a apropar-se a Convergència Democràtica, a la qual acabaren per incorporar-se.

JOSÉ SALARICH PLANAS (n. 1934): Industrial constructor. Fou candidat a regidor pel terç familiar el 1970 però resultà derrotat. De resultes fou recuperat pel terç sindical (1971-1979). Tingut per addicte en els informes governatius (1970). Valorat negativament en els informes per substituir l'alcalde Bach (1975). Fou alcalde accidental (15.2-19.4-1979) en dimitir Sadurní per presentar-se a les eleccions democràtiques.

TINENTS I REGIDORS (per ordre alfabètic)

MAXIMIANO ACEVES CUÉLLAR (n. 1920): Odontòleg. Regidor pel terç corporatiu (1967-1974). Excombatent, militant de FET-JONS i *consejero local* del Movimiento, vocal de la Unión Excursionista.

LUIS ALABERN PUIGSECH: Metge. Regidor pel terç corporatiu (1952-1958). De família tradicionalista.

JAIME ANGLORA COMA (n. 1920, Vic): Comptable. Regidor pel terç sindical (1961-1967). Excombatent, militant de FET-JONS, *consejero local* del Movimiento i *delegado local* de Ex-combatientes.

JOSÉ ANGUERA CLAPERÀ: Empleat (?). Regidor pel terç sindical (1955-1961). President de la Sección Local de Industria y Comercio de la CNS.

PABLO ARBOIX PUJOL (n. 1943): Fabricant d'embotits. Regidor pel terç familiar (1974-1976). Qualificat de «*mu y adicto*» en un informe (1973) assegurant, un altre, que tenia el suport del Movimiento i de les entitats esportives de la ciutat. Molt aficionat al ciclisme, que seguia fent alguns viatges al *Tour* i al *Giro* (1975). Els informes de

1975 el consideraven molt amic del regidor J. M. Salarich i que gaudia només del suport de 7 de les 25 persones consultades per al relleu de l'alcalde Bach. El juny de 1976 presentà la seva dimissió al Govern Civil després d'un enfrontament amb l'alcalde Sadurní, aprofitant el moment de relleu de Martín Villa.

MELCHOR ARIMANY MALLOS: Tinent d'alcalde de la gestora provisional (1943-1947).

JOSEFA ARQUÉS SILVESTRE (n. 1925, Barcelona): Dedicada a la llar (?) segons alguns informes i en d'altres infermera. Regidora pel terç corporatiu (1964-1967). Formada en el Frente de Juventudes Femenino. Militant de la Sección Femenina de FET-JONS, de la qual fou delegada local. *Consejera local* del Movimiento. Formà part d'una primera promoció de membres de la Sección Femenina que entraren com a regidores sota els auspicis de la delegada provincial Montserrat Tey, que així ho negocià amb el governador civil Antonio Ibáñez Freire.

MIGUEL ARUMÍ FARGAS: Regidor de la gestora provisional (1943-1947). Segons un informe havia estat regidor durant la Segona República, però la persona que consta com a regidor del període 1931-1934 es diu Francesc Arumí Fargas. Pot ser un error de nom o un germà. En qualsevol cas el que fou regidor era un catalanista conservador membre de Catalunya Vella.

JOAQUÍN BALASCH COMPANYY (n. 1913, Vilanova de Sau): Cansalader. Regidor pel terç sindical (1961-1967). Excombatent. Militant de FET-JONS.

JUAN BANSELL RIERA: Regidor de la gestora provisional (1943-1947).

JAIME BARNOLAS FARRÉ (n. 1931): Comerciant vidrier. Regidor pel terç familiar (1971-1979). Catalogat com a indiferent tot i que l'informe de l'alcaldia afegia: «*Manifiesta que se presenta independiente, pero parece vinculado a un pequeño grupo que no interesa*» (1970). Tanmateix fou el més votat pels pocs que acudiren a les urnes. L'informe de 1975 sobre la substitució de l'alcalde Bach assegurava que «*tiene la confianza de la mayoría de concejales y del Consejo Local del Movimiento*», però resultava inadequat pel seu enfrontament amb Enric Pladevall i podria repetir-se «*el caso del alcalde Bach*». El juny de 1976 presentà la seva dimissió al Govern Civil després d'un enfrontament amb l'alcalde Sadurní, aprofitant el moment de relleu de Martín Villa.

FRANCISCO BAU REIXACH (n. 1906): Agricultor. Regidor de la gestora provisional (1947-1948) i pel terç sindical després (1948-1952). «*De derechas*» abans de la Guerra Civil i tingut per «*perseguido*» durant la contesa. Militant de FET-JONS. Qualificat de «*representante de la clase productora*» en els informes.

JUAN BAU REIXACH: Agricultor. Regidor de la gestora provisional (1943-1947). Qualificat com «de dretes» i «addicte» en els informes.

JAIME BENITO NONELLS (n. 1918, Vic): Copropietari d'una foneria familiar. Llicenciat en dret però sense exercici. Regidor pel terç corporatiu (1958-1964). D'origens tradicionalistes. Durant la Guerra es fugà a França i passà a la zona nacional. Excombatent i militant de FET-JONS. Net de *caído* del requeté. Militant de l'Acció Catòlica amb lligams estrets amb el clergat local. Jutge suplent (1956-1961). Gaudia només del suport de 2 de les 25 persones consultades per al relleu de l'alcalde Bach (1975).

JUAN BUSQUETS MATARÓ (n. 1903): Contractista d'obres. Regidor elegit pel terç familiar. Tinent d'alcalde (1949-1955). Catalogat com a home «de dretes» abans de la Guerra. Durant el conflicte fugí a França. Militant de FET-JONS, dins de la qual fou cap local i comarcal del Movimiento. Signà una carta contra l'Ajuntament adreçada al governador (juliol de 1947). En el moment del relleu de l'alcalde Riera fou considerat com a possible successor però descartat a causa de les seves relacions de negocis habituals amb el Consistori.

JOSÉ CAMPÁ GIMÉNEZ (n. 1898): Industrial. Regidor del terç sindical (1949-1955). Militant de FET-JONS. Germà de *caído* tradicionalista (Ramon, assassinat a la rereguarda).

RAMÓN CAMPÁ YLLA (n. 1910, Vic): Industrial impressor. Regidor del terç corporatiu (1961-1967). Militant de la Comunió Tradicionalista abans de la Guerra. Excombatent i militant de FET-JONS.

JUAN CASELLA SITJAR: Industrial. Regidor del terç familiar. Tinent d'alcalde (1955-1958). Militant de FET-JONS. Cessà prematurament per canvi de residència.

RAFAEL CODINA DEORDAL (n. 1917): Industrial. Regidor pel terç corporatiu (1971-1979). Excombatent. Militant de FET-JONS. President de la Junta de Iniciativas y Turismo. El seu fill Jacint Codina és actualment alcalde de Vic per Unió Democràtica de Catalunya.

MANUEL COMELLA RIERA: Industrial. Regidor de la gestora provisional (1940-1943).

CARLOS COROMINAS ESTRADA: Administratiu. Regidor del terç sindical (1967-1974). Tingut per addicte en els informes governatius.

JOSÉ COSTA CASTANY (n. 1913): Regidor de la gestora provisional (1940-1943). El 1959 fou tingut en compte com a possible recanvi de Costa Velasco a l'alcaldia. Industrial adober, director gerent de l'empresa «Ernesto Bauman S.A.». Amb bona situació econòmica i propietari de finques urbanes. Considerat una persona molt religiosa i introvertida. Políticament vinculat a nuclis «con tendencias catalanistas». Excombatent condecorat en tres ocasions.

JOSÉ COSTA GIRALT (n. 1921): Industrial. Regidor de la gestora provisional (1947-1949). Durant la Guerra es fugà a la «zona nacional».

ANTONIO COSTA LOYOLA (n. 1922): Industrial. Regidor del terç corporatiu (1955-1961). El 1970 fou un dels candidats derrotats en el terç corporatiu amb només 2 vots enfront dels 8 i 6 dels seus adversaris. Format en el Frente de Juventudes i després militant de FET-JONS i *consejero local* del Movimiento. Fou membre de la Junta de Iniciativas y Turismo.

JOSÉ COSTA RIERA (n. 1937): Químic. Regidor del terç familiar (1967-1974). Fill d'excombatent. Tingut per addicte en els informes governatius.

JOSÉ COSTA ROCA: Primer tinent d'alcalde de la gestora provisional (1940-1943). Germà d'Esteve Costa Roca, alcalde del Partit Catalanista Republicà del període 1932-1934.

MIGUEL COSTA VILATIMÓ (n. 1919): Empleat. Regidor pel terç corporatiu (1971-1979). Excombatent. Militant de FET-JONS i *consejero local* de Movimiento. Vocal de la Junta de l'Orfeó Vigatà.

MANUEL DE ABADAL PEDRALS (n. 1904, Vic): Propietari agrícola. Suboficial d'aviació. Regidor del terç corporatiu (1964-1971). Excombatent. Militant de FET-JONS on fou *delegado local* de Educación y Descanso i *consejero local* del Movimiento. Fou vocal del Patronato de Estudios Ausonenses. Es presentà a les eleccions municipals de 1931 pel grup catalanista conservador Catalunya Vella, quedant a nou vots del darrer candidat elegit pel districte tercer.

PEDRO DOMÍNGUEZ BELLIDO (n. 1946): Mecànic torner. Regidor pel terç sindical (1974-1979). President de la Unión de Técnicos y Trabajadores Comarcal del Metal. Considerat addicte. Posteriorment milità en el Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC).

FERNANDO DOU ABADAL (n. 1912): Regidor de la gestora provisional (1943-1947). El 1959 fou tingut en compte com a possible recanvi de Costa Velasco a l'alcaldia. Advocat i propietari. El seu pare havia estat degà del Col·legi d'Advocats de Vic i la seva muller delegada local de la Sección Femenina el 1939, amb un germà notari i un altre comandant de marina. Socialment considerat de classe alta i freqüentador de cercles més aviat restringits. Vinculat a FET-JONS sense especificar-se si n'era militant o adherit. Políticament considerat «separatista» (*sic.*), atès que el seu pare havia militat a la Lliga Regionalista i ell pertanyia al Círculo «Los Cazadores», tingut per centre de reunió dels antics membres de la Lliga: «*En dicho local se suele jugar a los [jocs d'atzar] prohibidos, cruzándose importantes sumas.*» (10.6.1959).

MIGUEL FERRER BALMES (n. 1930): Contractista d'obres. Regidor del terç familiar (1967-1974). Fill d'excaptiu. Tingut per addicte en els informes governatius.

JUAN FONT ROURA (n. 1889): Propietari d'un gran cafè. Regidor de la gestora provisional (1947-1949) i també pel terç sindical (1949-1952). Ocupà càrrecs inconcrets durant la dictadura de Primo de Rivera. Militant de Renovación Española durant la Segona República. Passà la Guerra ocult i després s'afilià a FET-JONS. Delegat comarcal d'Hosteleria de la CNS. Signà una carta contra l'Ajuntament adreçada al governador (juliol de 1947). Una carta de 1948 li atribuïa fidelitats al marge del Movimiento (monàrquiques?).

JOSÉ M. FORCADA HOMS: Regidor de la gestora provisional (1940-1943).

MIGUEL FURRIOLS BERNADET (n. 1916, Vic): Odontòleg. Síndic de la gestora provisional (1947-1949) i més tard regidor del terç corporatiu (1949-1955) i familiar (1961-1967). Considerat «de dretes» abans de la Guerra. Excombatent. Militant de FET-JONS amb consideració de Vieja Guardia, de la qual fou delegat local. Fou també delegat local del Frente de Juventudes. Signà una carta contra l'Ajuntament adreçada al governador (juliol de 1947).

JOSÉ GENÍS RIUS: Industrial. Regidor de la gestora provisional (1943-1947). Es presentà a les eleccions municipals de 1931 pel grup catalanista conservador Catalunya Vella, en el districte quart, sense resultar elegit. Fugí per ocultar-se del Comitè Antifeixista Local a finals de 1936. Excombatent. Militant de FET-JONS. Fou delegat local d'Excombatents (1942).

PEDRO GIRBAU BOVER (n. 1926): Perit Industrial. Regidor del terç sindical (1967-1974). Militant de l'Acció Catòlica. Tingut per addicte en els informes governatius. Després del franquisme fou, durant vuit anys, alcalde de Vic per Convergència Democràtica de Catalunya (1991-1999).

JOSÉ GOULA ROTA (n. 1906, Sant Hipòlit de Voltregà): Industrial fuster. Regidor del terç sindical (1958-1964). Militant de FET-JONS.

JUAN MASFERRER PLADESALA (n. 1905): Arquitecte. Tinent d'alcalde de la gestora provisional (1947-1949) i de nou pel terç familiar (1949-1955). Considerat genèricament «de dretes», fou considerat «perseguido» durant la Guerra. Militant de FET-JONS.

JUAN MASRAMÓN ISERN: Regidor de la gestora provisional (1940-1943). Fou cap de la policia municipal.

MIGUEL MASSANA BACH (n. 1922, Vic): Procurador als tribunals. Regidor del terç familiar (1958-1963). Militant de la Comunió Tradicionalista abans de la Guerra. Milità després a FET-JONS. Cessà el febrer de 1963 per causa no especificada.

PEDRO MASSANA MASVIDAL (1889-1947): Procurador als tribunals. Tinent d'alcalde de la gestora provisional (1947). Tinent d'alcalde durant la dictadura de

Primo de Rivera. Militant de la Comunió Tradicionalista. El seu germà Lluís –candidat derrotat a regidor per Acció Ciutadana el 1931– havia presidit (?) la CT en algun moment indeterminat d'abans de la Guerra. Excaptiu, milità després en FET-JONS. Signà una carta contra l'Ajuntament adreçada al governador (juliol de 1947). Fou recomanat pel «*canónigo Bancells*» com a nou alcalde en el moment de plantejar-se el relleu de Manuel Riera, segons un informe de 1946.

JAVIER MIRÓ BENAVENT (n. 1925): Sastre. Regidor del terç corporatiu (1952-1958). Milità dins FET-JONS després d'haver-se format en el Frente de Juventudes.

JOSÉ MOLIST POL (n. 1917, Vic): Industrial. Regidor del terç familiar (1964-1971). Militant de la Comunió Tradicionalista abans de la Guerra. Excombatent. Després fou tingut com a addicte no militant.

MARTÍN MORELL COSTA: Regidor de la gestora provisional (1943-1947).

DOMINGO MULAS DÍAZ (n. 1931): Tècnic metal·lúrgic. Regidor del terç sindical (1967-1974). Tingut per «indiferent» en els informes governatius, tot i tenir el seu pare (Luis Mulas García) exiliat a França (Bordeus) per haver estat patruller armat durant la Guerra Civil «*sin que se le conocieran delitos de sangre*» (1966). Certs sectors de l'Organització Sindical denunciaren aquests aspectes del seu passat familiar però d'altres avalaren el seu caràcter «*adicto*» i la seva disposició «*moderada y negociadora de cualquier diferencia derivada del trabajo*» (1966).

MIGUEL NOFRARÍAS BOIXEDA (n. 1912 o n. 1916): Administratiu, empleat de banca. Fou derrotat el 1970 pel terç sindical i descartat pel governador pel corporatiu. Regidor pel terç corporatiu (1974-1979). Tingut per addicte en els informes governatius de 1973 tot i que el 1970 especificava que havia estat excombatent, militant de FET-JONS i *consejero local* del Movimiento.

ALFONSO NOGUERA BOIXEDA (n. 1919, Vic): Contractista d'Obres. Regidor del terç familiar (1961-1967). «*Familiar de caído*». Milità dins FET-JONS després d'haver-se format en el Frente de Juventudes.

MIGUEL ORDEIG TERRICABRAS (n. 1918, Vic): Administratiu, caixer de l'Instituto Nacional de Previsión. Regidor del terç corporatiu (1961-1974). Excombatent. Militant de FE-JONS abans de la Guerra i després de FET-JONS amb consideració de Vieja Guardia. *Consejero local* del Movimiento on arribà a la vicepresidència. Voluntari de la División Azul. Delegat local de la CNS (1954-1974). Un informe governatiu de 1961 assegurava que estava desprestigiada per la gestió feta en els càrrecs ocupats fins aleshores. En l'informe de 1975 per substituir l'alcalde Bach es deia que «*su ideal político no ha evolucionado*» i que era «*excesivamente autoritario*», tot i que tenia el suport de 15 de les 25 persones consultades.

JUAN ORRIOLS MONSET (n. 1916): Comerciant. Tinent d'alcalde de la gestora provisional (1943-1947). Excombatent. Militant de FET-JONS.

ENRIQUE PLADEVALL FONT (n. 1922, Vic): Industrial i professor mercantil (en altres informes consta com a comptable). Regidor de la gestora provisional (1947-1949) i després pel terç corporatiu (1949-1952) i pel familiar (1964-1971). El 1971 fou vetat com a candidat corporatiu pel Govern Civil a causa de la seva llarga estada al Consistori, tot i que era el candidat número 1 de la llista de l'alcaldia. Un informe assegura que fou perseguit durant la Guerra (tenia 16 anys quan s'acabà). Milità dins FET-JONS després d'haver-se format en el Frente de Juventudes. Dins el Frente de Juventudes fou delegat local i comarcal. Dins FET-JONS fou *consejero provincial* del Movimiento. Dins la CNS fou delegat local. Fou també oficial de complement de l'exèrcit.

MANUEL PORTABELLA CASANOVAS (n. 1919): Professor i químic. Tinent d'alcalde (1947-1952 i 1955-1961).

JOSÉ POU ALIGUER: Regidor de la gestora provisional (1940-1942).

JAIME PUIG REIG (n. 1935): Empleat de banca. Regidor del terç familiar (1974-1979). President del Sindicat Mixt de la CNS local. Qualificat de «*muy adicto*» (1973) i, segons un altre informe, de tenir el suport de les «*clases medias*» i de la CNS.

JOSÉ M. PUJOL FARRÉS (n. 1928, Vic): Successivament qualificat en informes com a administratiu (1963), escriptor (1964), empresari (1973) i graduat social (1974). Regidor del terç sindical en dues ocasions (1964-1971 i 1974-1979). Tingut per addicte en els informes governatius de 1963 passà a ser considerat indiferent el 1973, qualificant de «regular» la seva filiació política.

RAMÓN PUJOLS CLAVERAS (n. 1921, Roda de Ter): Industrial. Regidor del terç corporatiu (1958-1964). Militant de FET-JONS.

PEDRO PUNTÍ BUSQUETS (n. 1930): Escriptor en una empresa de motors i electrodomèstics en la qual acabà com a apoderat amb participació en el negoci. Regidor pel terç sindical (1971-1979). Tingut per indiferent en els informes governatius (1970). A l'informe de 1975 per la substitució de l'alcalde Bach deia: president de Càritas Diocesanas i la seva dona de la Creu Roja (1975); molt bones relacions al Bisbat i força tenses dins el Consistori i amb el Consejo Local del Movimiento; càrrec a la CNS local del metall; familiar de *caído*; catalanista i autor de «*comentarios desagradables, como por ejemplo que a Puig Antich lo asesinaron y que la lealtad a Franco y al Príncipe de España es cosa pasada de moda*». Tenia el suport de 7 de les 25 persones consultades en el relleu de l'alcalde Bach.

JOAQUÍN RIERA PUJOL (n. 1919, Vic): Industrial. Regidor del terç familiar (1958-1964). Militant de FET-JONS.

LUIS RIERA RAGUER: Regidor del terç familiar (1952-1958).

ÁNGEL RIEROLA ISERN (n. 1900): Metge. Regidor de la gestora provisional (1947-1949). Tingut per genèricament «de dretes» abans de la Guerra. Militant de FET-JONS. Familiar de *caído*.

JUAN RIUBROGENT TARRÉS (n. 1914, Vic): Industrial vinater. Regidor del terç sindical (1964-1967). Tingut per addicte en els informes governatius (1963). Militava a FET-JONS en el moment en què cessà (informe XI.1966).

JOSÉ MARÍA ROCA ARUMÍ (n. 1942): Aparellador. Jugador i entrenador d'hoquei sobre patins amb una carrera notable. Promotor del Club Patín Vich. Regidor del terç familiar (1974-1979). Qualificat de «*muy adicto*» en un informe (1973) assegurant-se, en un altre, que tenia el suport del Movimiento i de les entitats esportives de la ciutat. Era tingut (1975) per fidel a l'alcalde Bach, per al qual havia treballat.

RAMÓN ROCA PADRÓS: Regidor de la gestora provisional (1940-1943).

ENRIQUE ROCA VIÑAS (n. 1923): Joier. Regidor del terç corporatiu (1967-1974). Milità dins FET-JONS després d'haver-se format en el Frente de Juventudes.

JOSÉ ROSES VERGUE: Tinent d'alcalde de la gestora provisional (1940-1943).

JOSÉ ROVIRA RIERA (n. 1892): Fabricant i perit mercantil. Director general d'una indeterminada companyia. Segon tinent d'alcalde de la gestora provisional (1947-1949). Regidor del terç familiar per dues vegades (1949-1952 i 1952-1958). Milità dins Renovación Española en els anys de la Segona República. Milità dins FET-JONS. Sengles informes governatius de 1947 i 1948 el qualifiquen alternativament de «*patriota al cien por cien*» i «*tebi*» en vers el Movimiento.

RAFAEL SALA GALLIFA (n. 1901): Fabricant i comerciant. Regidor de la gestora provisional (1947-1949) i després del terç corporatiu (1949-1952). «Perseguit» durant la Guerra. Genèricament de dretes i tingut per addicte en els informes governatius tot i que «*tebi*» en vers el Movimiento (1948). Formava part del Consell Diocesà de l'Acció Catòlica i de la Junta de l'Hospital Comarcal i de la Casa de la Caritat.

JUAN SENDRA DE MÁZ: Regidor de la gestora provisional (1940-1943) i després tinent d'alcalde (1943-1947).

JOSÉ SERDÁ PRAT: Regidor de la gestora provisional (1940-1943) i després tinent d'alcalde (1943-1947).

LUIS SERRA SALA (n. 1907): Comerciant. Regidor del terç corporatiu (1955-1961), després del familiar (1967-1974) i, encara, de nou pel corporatiu (1974-1979). Militant de FET-JONS i membre del Consejo Local del Movimiento. Dirigí el setmanari del Movimiento *Ausona*.

RAMÓN SOLÁ TALLADES (n. 1902): Administratiu. Regidor de la gestora provisional (1947-1949) i després del terç sindical (1952-1958). Militant de la Comunió Tradicionalista abans de la Guerra i de FET-JONS després. *Consejero local* del Movimiento. Membre de l'Acció Catòlica. Signà una carta contra l'Ajuntament adreçada al governador (juliol de 1947).

JOSÉ SOLER VILA (n. 1907, Vic): Agricultor. Regidor del terç sindical (1958-1964). Tingut per addicte en els informes governatius.

CARLOS SUREDA GOMIS (n. 1929, Girona): Professor d'educació física. Regidor del terç corporatiu (1964-1971). Format en el Frente de Juventudes, del qual fou inspector comarcal. Militant de FET-JONS i *consejero local* del Movimiento.

JOSÉ TARÍN ALTADILL (n. 1923): Cap (?) de CAMPSA. Regidor del terç familiar (1958-1964). Militant de FET-JONS.

QUIRICO TERRICABRAS PUJOL (n. 1921): Comerciant. Regidor del terç familiar (1971-1979). Excombatent. Militant de FET-JONS.

TOMÁS TOLL MASSANA: Empresari ramader. Regidor del terç sindical (1952-1958). Abans de la Guerra era «de dretes». Excombatent. Militant de FET-JONS.

ANTONIO VILA BENET (n. 1908, Vic): Agricultor. Regidor del terç sindical (1964-1971). Tingut per addicte en els informes governatius.

JOSÉ VILA GUITERAS (n. 1898): Empleat. Regidor de la gestora provisional (1940-1947) i després del terç sindical (1949-1955). Militant de FET-JONS. Delegat comarcal de la CNS (1940).

JUAN VILALTA FREIXA (n. 1908): Industrial. Regidor del terç corporatiu (1949-1955). Sense antecedents polítics abans de la Guerra. Militant de FET-JONS. Catalogat de «*poco definido*» en un informe governatiu de 1947.

JUAN VILASECA NOGUERA (n. 1947): Obrer de la construcció, vidrier. Regidor pel terç sindical (1974-1979). El primer dels regidors de l'Ajuntament de Vic qualificat de «*desafecto*» en els informes governatius, que afegien: «*detenido por actividades subversivas a los 17 años*». Un darrer informe puntualitzava: «*no interesa su elección*». Tanmateix ocupava el càrrec de president de la Unión de Técnicos y Trabajadores del Vidrio y Cerámica dins la CNS Comarcal.

APÈNDIX III

CORPORACIONS MUNICIPALS ENTRE 1940 I 1975**1940****ALCALDE:** MANUEL COMELLA MORA⁴⁸**TINENTS:**⁴⁹ JOSÉ COSTA ROCA; MANUEL RIERA COMELLA; JOSÉ ROSES VERGUE**REGIDORS:** JOSÉ M. FORCADA HOMES; JOSÉ SERDÁ PRAT; JOSÉ VILLA GUITERAS; JUAN MASRAMÓN ISERN; RAMÓN ROCA PADRÓS; JOSÉ POU ALIGUER; JUAN SENDRA DE MÁ; MANUEL COMELLA RIERA; JOSÉ COSTA CASTANY**1943****ALCALDE:** MANUEL RIERA COMELLA**TINENTS:** JUAN ORRIOLS MONSET; MELCHOR ARIMANY MALLOS; JUAN SENDRA DE MÁ; JOSÉ SERDÁ PRAT**REGIDORS:** JOSÉ GENÍS RIUS; JUAN FANSELL RIERA; FERNANDO DON ABADAL; JOSÉ VILA GUITERAS; JUAN BAU REIXACH; MIGUEL ARUMÍ FARGAS; MARTÍN MORELL COSTA**1947****ALCALDE:** JUAN PUIGCERVER VILASECA**TINENTS:** PEDRO MASSANA MASVIDAL; JOSÉ ROVIRA RIERA; JUAN MASFERRER PLADESALA; MANUEL PORTABELLA CASANOVAS**SINDIC:** MIGUEL FURRIOLS BERNADET**REGIDORS:** RAFAEL SALA GALLIFA; ÁNGEL RIEROLA ISERN; JUAN FONT ROURA; ENRIQUE PLADEVALL FONT; FRANCISCO BAU REIXACH; JOSÉ COSTA GIRALT; RAMÓN SOLA TALLADA**1949****ALCALDE:** JUAN PUIGCERVER VILASECA**TINENTS:** JOSÉ ROVIRA RIERA (F);⁵⁰ JUAN BUSQUETS MATARÓ (F); JOSÉ VILA GUITERAS (S); MIGUEL FURRIOLS BERNADET (C)**REGIDORS:** MANUEL PORTABELLA CASANOVA (F); JUAN MASFERRER PLADESALA (F); JUAN FONT ROURA (S); FRANCISCO BAU REIXACH (S); JOSÉ CAMPÁ GIMÉNEZ (S); RAFAEL SALA GALLIFA (C); ENRIQUE PLADEVALL FONT (C); JUAN VILALTA FREIXA (C)

---

48. MARÍN, Martí. *Els ajuntaments franquistes*. *Op. cit.*, p. 170-186.

49. MARÍN, Martí. *Els ajuntaments franquistes*. *Op. cit.*, p. 170-186.

50. MARÍN, Martí. *Els ajuntaments franquistes*. *Op. cit.*, p. 170-186.

1952**ALCALDE:** JOSÉ M. COSTA VELASCO**TINENTS:** JOSÉ ROVIRA RIERA (F); JUAN BUSQUETS MATARÓ; JOSÉ VILA GUITERAS; LUIS RIERA RAGUER (F)**REGIDORS:** JUAN MASFERRER PLADESALA; JOSÉ CAMPÁ GIMÉNEZ; JUAN VILALTA FREIXA; MIGUEL FURRIOLS BERNADET; RAMÓN SOLÁ TALLADES (S); TOMÁS TOLL MASSANA (S); LUIS ALABERN PUIGSECH (C); JAVIER MIRÓ BENAVENT (C)**1955****ALCALDE:** JOSÉ M. COSTA VELASCO**TINENTS:** ANTONIO BACH ROURA (F); LUIS RIERA RAGUER; JUAN CASELLA SITJAR (F); MANUEL PORTABELLA CASANOVA (S)**REGIDORS:** JOSÉ ROVIRA RIERA; JOSÉ ANGUERA CLAPERÀ (S); ANTONIO COSTA LOYOLA (C); LUIS SERRA SALA (C); JAVIER MIRÓ BENAVENT; LUIS ALABERN PUIGSECH; RAMÓN SOLÁ TALLADES; TOMÁS TOLL MASSANA**1958****ALCALDE:** JOSÉ M. COSTA VELASCO**TINENTS:** ANTONIO BACH ROURA; MANUEL PORTABELLA CASANOVA; ANTONIO COSTA LOYOLA; JOSÉ GOULA ROTA (S)**REGIDORS:** JOSÉ ANGUERA CLAPERÀ; LUIS SERRA SALA; RAMÓN PUJOLS CLAVERAS (C); JAIME BENITO NONELLS (C); MIGUEL MASSANA BACH (F); JOSÉ TARÍN ALTADILL (F); JOAQUÍN RIERA PUJOL (F); JOSÉ SOLER VILA (S)**1961****ALCALDE:** ANTONIO BACH ROURA**TINENTS:** MIGUEL MASSANA BACH; JAIME BENITO NONELLS; MIGUEL FURRIOLS BERNADET (F); RAMÓN PUJOLS CLAVERAS**REGIDORS:** JOAQUÍN RIERA PUJOL; JOSÉ GOULA ROTA; JOSÉ SOLER VILA; MIGUEL ORDEIG TERRICABRAS (C); RAMÓN CAMPÁ YLLA (C); ALFONSO NOGUERA BOIXEDA (F); JAIME ANGLORA COMA (S); JOAQUÍN BALASCH COMPANYY (S)**1964****ALCALDE:** ANTONIO BACH ROURA**TINENTS:** MIGUEL FURRIOLS BERNADET; MIGUEL ORDEIG TERRICABRAS; RAMÓN CAMPÁ YLLA; ALFONSO NOGUERA BOIXEDA**REGIDORS:** JAIME ANGLORA COMA; JOAQUÍN BALASCH COMPANYY; ENRIQUE PLADEVALL FONT (F); JOSÉ MOLIST POL (F); ANTONIO M. SADURNÍ ALBAÑÁ (F); ANTONIO VILA BENET (S); JOSÉ M. PUJOL FARRÉS (S); JUAN RIUBROGENT TARRÉS (S); JOSEFA ARQUÉS SILVESTRE (C); MANUEL DE ABADAL PEDRALS (C); CARLOS SUREDA GOMIS (C)

1967**ALCALDE:** ANTONIO BACH ROURA**TINENTS:** MIGUEL ORDEIG TERRICABRAS (C); ENRIQUE PLADEVALL FONT; MANUEL DE ABADAL PEDRALS; LUIS SERRA SALA (F); JOSÉ MOLIST POL**REGIDORS:** ANTONIO VILA BENET; JOSÉ M. PUJOL FARRÉS; CARLOS SUREDA GOMIS; MAXIMIANO ACEVES CUÉLLAR (C); ENRIQUE ROCA VIÑAS (C); MIGUEL FERRER BALMES (F); JOSÉ COSTA RIERA (F); PEDRO GIRBAU BOVER (S); CARLOS COROMINAS ESTRADA (S); DOMINGO MULAS DÍAZ (S)**1971****ALCALDE:** ANTONIO BACH ROURA**TINENTS:** MIGUEL ORDEIG TERRICABRAS; LUIS SERRA SALA; MIGUEL FERRER BALMES; ENRIQUE ROCA VIÑAS; MAXIMIANO ACEVES CUÉLLAR**REGIDORS:** JOSÉ COSTA RIERA; PEDRO GIRBAU BOVER; CARLOS COROMINAS ESTRADA; DOMINGO MULAS DÍAZ; JAIME BARNOLAS FARRÉ (F); QUIRICO TERRICABRAS PUJOL (F); JOSÉ SALARICH PLANAS (S); PEDRO PUNTÍ BUSQUETS (S); MIGUEL COSTA VILATIMÓ (C); RAFAEL CODINA DEORDAL (C)**1974****ALCALDE:** ANTONIO BACH ROURA**TINENTS:** LUIS SERRA SALA (C); ANTONIO SADURNÍ ALBAÑÁ (C); JOSÉ SALARICH PLANAS; QUIRICO TERRICABRAS PUJOL; JAIME BARNOLAS FARRÉ**REGIDORS:** PEDRO PUNTÍ BUSQUETS; MIGUEL COSTA VILATIMÓ; RAFAEL CODINA DEORDAL; PABLO ARBOIX PUJOL (F); JAIME PUIG REIG (F); JOSÉ M. ROCA ARUMÍ (F); PEDRO DOMÍNGUEZ BELLIDO (S); JUAN VILASECA NOGUERA (S); JOSÉ M. PUJOL FARRÉS (S); MIGUEL NOFRARÍAS BOIXEDA (C)